

Drieluik Gemeente
Dordrecht 2025

Perspectieven op de Stad, de Financiën & Organisatie en de Regio

Bouwstenen voor een nieuwe bestuursperiode
Dordrecht, september 2025

Proloog: Voordat je begint

Voordat je begint

wil ik dat je weet

*dat deze stad stiekem een dorp is
ik weet het
ik mag het eigenlijk niet zeggen
en toch voelt het zo
we zijn hier net iets minder vreem-
den
van elkaar dan in andere steden
iedereen groeten is hier nog net een
gewoonte
het leven op een eiland
ook al heeft ze 704 bruggen
maakt nu eenmaal saamhorig*

*het is een plek
waar bescheiden wordt opgeschept
dat het hier mooi is, zie je toch?
daar heb je onze woorden niet voor
nodig*

*er bestaan hier twee uitersten
kort door de bocht
met het hart op de tong
of voorzichtig, veilig en nederig*

*we houden hier van verandering
tot het voor de deur staat
sterk gehecht aan hoe het altijd is
geweest
eiland eigen
zal ik maar zeggen*

*dit is een plek waar we willen
groeien
laat de toeristen maar komen
zolang ze ook weer gaan
want dit hier
moet wel van ons blijven*

*wees er zuinig op
op het water
wat ons al zolang weet te dragen
op de gevels, kades, havens,
al moet je wel weten dat ook die
diepere lagen dragen dan je denkt*

*en ja
de straten liggen er hier soms
stilletjes bij
maar wacht maar
tot ons Big Rivers, ons Ketikoti,
onze cultuurnacht, ons Pasr Malam,
ons Lepeltje Lepeltje, ons Bach-*

*festival, onze boekenmarkt, ons
Dordt In Stoom, onze open
monumenten dagen
wacht maar tot ons Wantijpop
wacht maar tot je er achter komt
met hoeveel we eigenlijk zijn
en dat het Dordtse evenementen-
leven bijna niet bij te benen is*

*ik wil ook dat je weet
dat zoals op zoveel plekken
het hier lang niet altijd makkelijk is
dat de armoede hier schrijnend,
schulden mensen overstijgen
meer dan het gemiddelde
dat ook hier jonge mensen zich nog
nooit zo eenzaam
dat het nachtleven nog nauwelijks
leeft
dat met een achtertuin zo prachtig
en zo groen
een deel doordrenkt is met gif*

weet dat we ons druk maken

*ik wil dat je weet dat de wijken
die op eerste gezicht zo zielig lijken
barsten van de rijkdom aan*

*identiteit
dat de mensen die daar wonen
mensen zijn
en geen projecten
geen medaille voor anderen
dat het ze gelukt is om hen te
“redden”
wees voorzichtig met het
“opschonen”
het leven kan op verschillende
manieren geleefd worden*

*ik wil dat je weet dat buiten de
binnenstad
er net zoveel bewonderings-
waardigs bestaat
verfijnd en verweven in de mensen
dat een deel van ons
snakt naar een nieuw DNA
een die meer is dan geschiedenis
een die haar veelzijdigheid omarmt
die veiligheid biedt voor verschillen
een DNA die verandert en pulseert
met wie hier komt en wie hier gaat*

*ik wil dat je weet dat deze stad
talent kent
als geen ander*

*mensen die harten verzachten
met hun stem, lijf, penselen of pen
maar ook deze stad loopt leeg
als er in de kleine ruimte die hen is
gegeven
om hier hun wortelen niets
verandert*

*weet dat ook hier de meeste helden
onzichtbaar zijn
en om ze te ontmoeten
zul je buiten je comfort moeten
zoeken*

*dit is een eiland wat aandacht
vraagt
geen grote krantenkoppen, holle
woorden
flitsbezoeken of opdringerige ogen
maar een subtiele en zekere hand
iemand die de tijd durft te nemen
iemand die zijn vingers op de zere
plekken durft te leggen
die meer nieuwsgierig dan
voorzichtig is
zich niet blind staart
maar de blik langs de eindeloze
horizon laat glijden*

*niet bang om te geven het soms niet
te weten
iemand die risico's bejubelt
met vertrouwen een arm om ons
heen slaat
en ons zo naar elkaar toe trekt*

*we hebben hier veel om te
koesteren burgemeester
daarom dragen we onze trots in het
hart
roepen we niet te hard
behalve wanneer we zingen
en dat zullen Dordtenaren altijd
blijven doen*

*zelfs als de kelen schraal
gewonnen, verloren
of het leven even zuur*

*en er valt nog genoeg om te weten
toch zijn we ook benieuwd
naar wat jij allemaal onderweg
vinden zal
het is nu in ieder geval de hoogste
tijd
om je meer dan welkom te heten.*

Dit gedicht sprak stadsdichter Swendeline Ersilia uit bij de beëdiging van Nanning Mol als nieuwe burgemeester van Dordrecht in juni 2025. Want een stad is meer dan feiten en cijfers, meer dan data. De mensen creëren het profiel, geven het karakter en vormen de cultuur. Daarom starten we dit Drieluik toepasselijk met dit gedicht; Voordat je begint.

Inhoudsopgave

Inleiding	5	Hoofdstuk 3: Perspectieven op de Financiën & Organisatie	34
Hoofdstuk 1: Het profiel van Dordrecht	6	3.1 Landelijke trends en ontwikkelingen	35
1.1 Dit is Dordrecht	6	3.2 Dordtse financiën	36
1.2 Dordrecht in feiten en cijfers	7	3.3 Dordtse organisatie	41
Hoofdstuk 2: Perspectieven op de Stad	13	Hoofdstuk 4: Perspectieven op de Regio	44
2.1 Dordrecht richting de toekomst	14	4.1 Landelijke trends en ontwikkelingen	45
2.2 Brede Welvaart	15	4.2 Dordrecht en de regio	46
2.2.1 Thema Samenleving	17		
2.2.2 Thema Veiligheid	19		
2.2.3 Thema Gezondheid	21		
2.2.4 Thema Milieu	24		
2.2.5 Thema Wonen	27		
2.2.6 Thema Arbeid en vrije tijd	30		
2.2.7 Thema Materiële welvaart	32		
2.2.8 Thema Subjectief welzijn	33		

Inleiding

Namens de concerndirectie van de gemeente Dordrecht bied ik u hierbij het *‘Drieluik gemeente Dordrecht 2025; Perspectieven op de Stad, de Financiën & Organisatie en de Regio’* aan voor de bestuursperiode 2026-2030. De ambtelijke organisatie heeft dit document opgesteld voor alle Dordtse politieke partijen. Dit doen we met het oog op de nieuwe bestuursperiode, die volgt op de verkiezingen voor de gemeenteraad in maart 2026. Net als in 2017 en 2021 is dit drieluik opgesteld ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen.

Vooruitblik op de gemeenteraadsverkiezingen

In maart 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. De inwoners van Dordrecht bepalen dan de politieke koers voor de toekomst van onze stad. In ons ambtelijk rapport geven we perspectieven op de stad, de financiën & organisatie en de regio. Het doel hiermee is alle politieke partijen gelijke informatie te geven over de

staat van de stad. Het rapport kunt u gebruiken in de aanloop naar de verkiezingen en bij het maken van keuzes voor de nieuwe bestuursperiode. Zo willen we bijdragen aan een goed geïnformeerde start van de nieuwe bestuursperiode. We nodigen u uit om de inzichten te benutten bij het vormgeven van uw visie op Dordrecht voor de komende jaren.

“We nodigen u uit om de inzichten te benutten bij het vormgeven van uw visie op Dordrecht voor de komende jaren.”

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk geven we een profiel van Dordrecht op basis van feiten en cijfers over de stad. De volgende hoofdstukken beslaan de

drie ‘luiken’ waar dit rapport over gaat.

In het tweede hoofdstuk staat de stad centraal. We behandelen dit hoofdstuk aan de hand van het concept van Brede Welvaart, en de acht onderliggende thema’s. We maken een vertaling van landelijke trends naar de situatie voor Dordrecht en behandelen diverse onderwerpen en dilemma’s die in onze stad spelen.

Het derde hoofdstuk behandelt het perspectief op de gemeentelijke financiën & de organisatie. Tot slot gaan we in het vierde hoofdstuk in op het perspectief op de regio. Hierin lichten we het belang toe van regionale samenwerking. De opgaven van deze tijd overstijgen gemeentegrenzen en vragen om een sterke, wendbare en samenwerkende overheid.

Namens de concerndirectie,

Carlo Post
Gemeentesecretaris

Hoofdstuk 1: Het profiel van Dordrecht

Als oudste stad van Holland ademt Dordrecht historie. Strategisch gelegen aan de kruising van grote rivieren en met een monumentale binnenstad die vele kunstenaars heeft geïnspireerd. Ook vandaag de dag is Dordrecht een logistiek, maritiem en cultureel knooppunt. Het hart van de Drechtsteden en de poort naar de Randstad. Een stad met karakter. Met volop kansen en uitdagingen.

1.1 Dit is Dordrecht

Dordrecht is geliefd om haar monumentaal erfgoed, groene wijken, bereikbaarheid via spoor, weg en water. Ook om het cultureel aanbod en de nabijheid van Nationaal Park De Biesbosch. De stad biedt ruimte voor rust én reuring. Dordrecht is al drie keer uitgeroepen tot evenementenstad van het jaar en was in 2024 Sportstad van het jaar. Niet voor niets blijft het aantal toeristische bezoekers jaarlijks stijgen¹.

Gezicht op Dordrecht, Jan van Goyen, 1651 (te zien in het Dordrechts Museum)

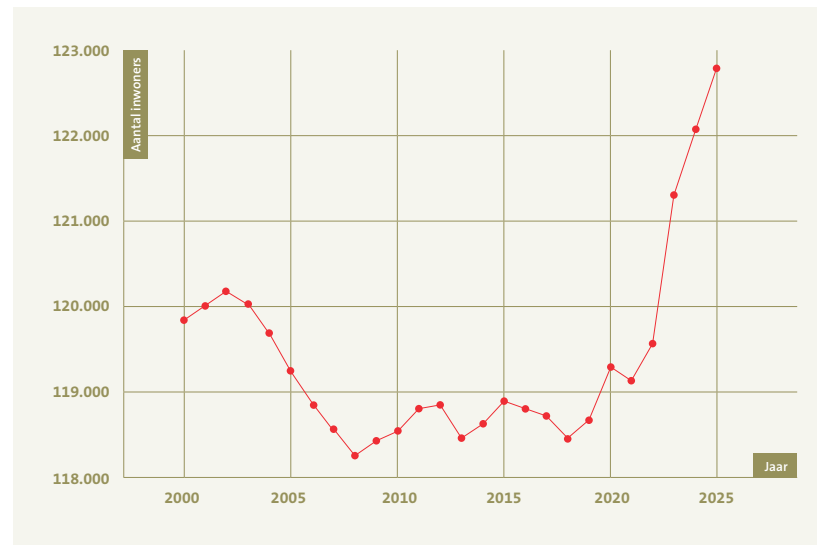
¹ Dordrecht Marketing; [Dordrecht ziet sterke groei dagbezoek - Dordrecht Marketing & Partners](#)

De woningmarkt is relatief betaalbaar, met een gemiddelde WOZ-waarde die lager ligt dan in vergelijkbare gemeenten. Dordrecht kent een sterke gemeenschapszin en een actief en goed georganiseerd verenigingsleven. Dordrecht is aantrekkelijk voor ondernemers in logistiek, maritieme industrie en maakbedrijven.

Toch zijn er ook uitdagingen. In wijken als Krispijn, Crabbehoef en Wielwijk zijn er verschillen in gezondheid, kansen en leefbaarheid. De woningbouwopgave, klimaatadaptatie, bestaanszekerheid en het toegankelijk houden van zorg en ondersteuning vragen om gerichte actie. Zodat iedereen in de stad mee kan (blijven) doen, zich veilig voelt en uitzicht heeft op een betere toekomst.

1.2 Dordrecht in feiten en cijfers

Hoe staat Dordrecht ervoor als we naar de cijfers kijken? We lichten in deze paragraaf algemene kenmerken en data uit. In hoofdstuk 2 vindt u verdere verdieping op verschillende thema's die zijn opgebouwd rond het concept van brede welvaart. Op enkele onderwerpen geven we prognoses op basis van de huidige

Figuur 1: Bevolkingsontwikkeling Dordrecht 2000 – 2025, gebaseerd op data van CBS Statline².

kennis en inzichten, gebaseerd op gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD). Elke prognose is echter met onzekerheden omgeven. Hoe verder we in de toekomst kijken, hoe meer die onzekerheid toeneemt.

Bevolking

Inwonersaantal – nu en straks

Vijftientig jaar geleden telde Dordrecht ongeveer 120.000

inwoners. Na een krimp begin deze eeuw, volgde een lange tijd van stabilisatie rond de 118.000 inwoners. Vanaf 2020 is een stijgende trend waarneembaar, toen de stad voor het eerst in lange tijd meer dan 119.000 inwoners telde. De laatste jaren is een verdere versnelling te zien, en de teller staat in 2025 op bijna 123.000 inwoners.

De groei zet naar verwachting verder door; volgens de Primos-prognose³

Vanaf 2020 is een stijgende trend in inwonersaantal waarneembaar.

van ABF-research telt Dordrecht over 25 jaar zo'n 136.000 inwoners. De stad groeit gestaag en sluit daarmee aan bij de landelijke trend, waarbij de bevolkingsgroei tot 2050 vooral geconcentreerd is in grotere gemeenten. Dordrecht zit met een verwachte groei van 11% tot 2050 aan de onderkant van de bandbreedte van stedelijke groei (10-20%). Dordrecht groeit naar verwachting vooral dankzij de instroom van nieuwe inwoners. Het natuurlijk saldo (geboorte minus sterfte) vertoont, net als landelijk, een negatieve trend.

Leeftijdsopbouw – nu en straks

Dordrecht kent een evenwichtige bevolkingsopbouw, maar staat aan de vooravond van een demografische verschuiving. De komende 25 jaar vindt de sterkste procentuele groei plaats onder inwoners van 75 jaar en ouder. Ten opzichte van 2025 is de groep 85+ers in 2050 meer dan verdubbeld. De landelijke vergrij-

² CBS Statline; Bevolkingsontwikkeling

³ ABF-research; Primos-prognose

Leeftijd	2025	2035	2050	Prognose groeipercentage
0 - 14 jr	18.505	19.235	21.640	16,9%
15 - 24 jr	14.050	13.070	13.555	-3,5%
25 - 34 jr	16.995	18.495	17.320	1,9%
35 - 44 jr	15.850	18.405	18.810	18,7%
45 - 54 jr	15.370	15.545	18.460	20,1%
55 - 64 jr	17.115	14.590	15.820	-7,6%
65 - 74 jr	13.175	15.100	12.625	-4,2%
75 - 84 jr	8.825	9.965	11.495	30,3%
85 jr en ouder	2.916	4.637	6.553	124,7%
Totaal	122.805	129.040	136.280	11,0%

Figuur 2: Aantal inwoners per leeftijdscategorie inclusief prognose 2035 en 2050. Bron: Primos ABF-research

Wijk	Aantal inwoners (2024)	Gemiddeld inkomen per wijk (2023)
Binnenstad	10.395	€37.700
Noordflank	8.195	€34.100
Oud Krispijn	11.000	€26.500
Nieuw-krispijn	4.915	€26.400
Het Reeland	11.610	€32.800
Staart	5.240	€27.500
Wielwijk	6.560	€27.100
Crabbehof/Zuidhoven*	8.545	€25.700
Sterrenburg	23.070	€30.500
Dubbeldam	12.920	€37.500
Stadspolders	18.340	€33.600
Verspreide bebouwing en Industriegebied West	1.275	n.b.

Figuur 3: Aantal inwoners en gemiddeld inkomen per wijk. Bron: Basisregistratie Personen. *De buurten Crabbehof (Noord en Zuid) en Zuidhoven worden volgens de officiële definitie van wijkindeling gezien als één wijk, en vanuit het CBS wordt data per wijk getoond.

⁴ CBS Statline; [Kerncijfers Wijken en Buurten 2023](#)

⁵ VNG; [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#)

⁶ BIR MRDH- Drechtsteden

zingstrend is dus ook in Dordrecht duidelijk te zien.

Inwonersaantallen per wijk

De wijken in Dordrecht lopen sterk uiteen qua inwonersaantallen. In Sterrenburg en Stadspolders wonen de meeste Dordtenaren. De Staart, Nieuw-Krispijn en Wielwijk hebben het minste aantal inwoners.

Inkomen, opleiding en werk

Inkomen

De meest betrouwbare vorm om inkomen te vergelijken is te kijken naar de mediaan. Als alle inkomsten op volgorde van groot naar klein geplaatst worden, is de mediaan het middelste inkomen. Dordrecht ligt met €33.600- onder de landelijke mediaan van €34.000-. Het gemiddelde⁴ inkomen in Dordrecht per inwoner ligt met €31.600 (2023) ruim 3% onder het landelijk gemiddelde van €32.700.

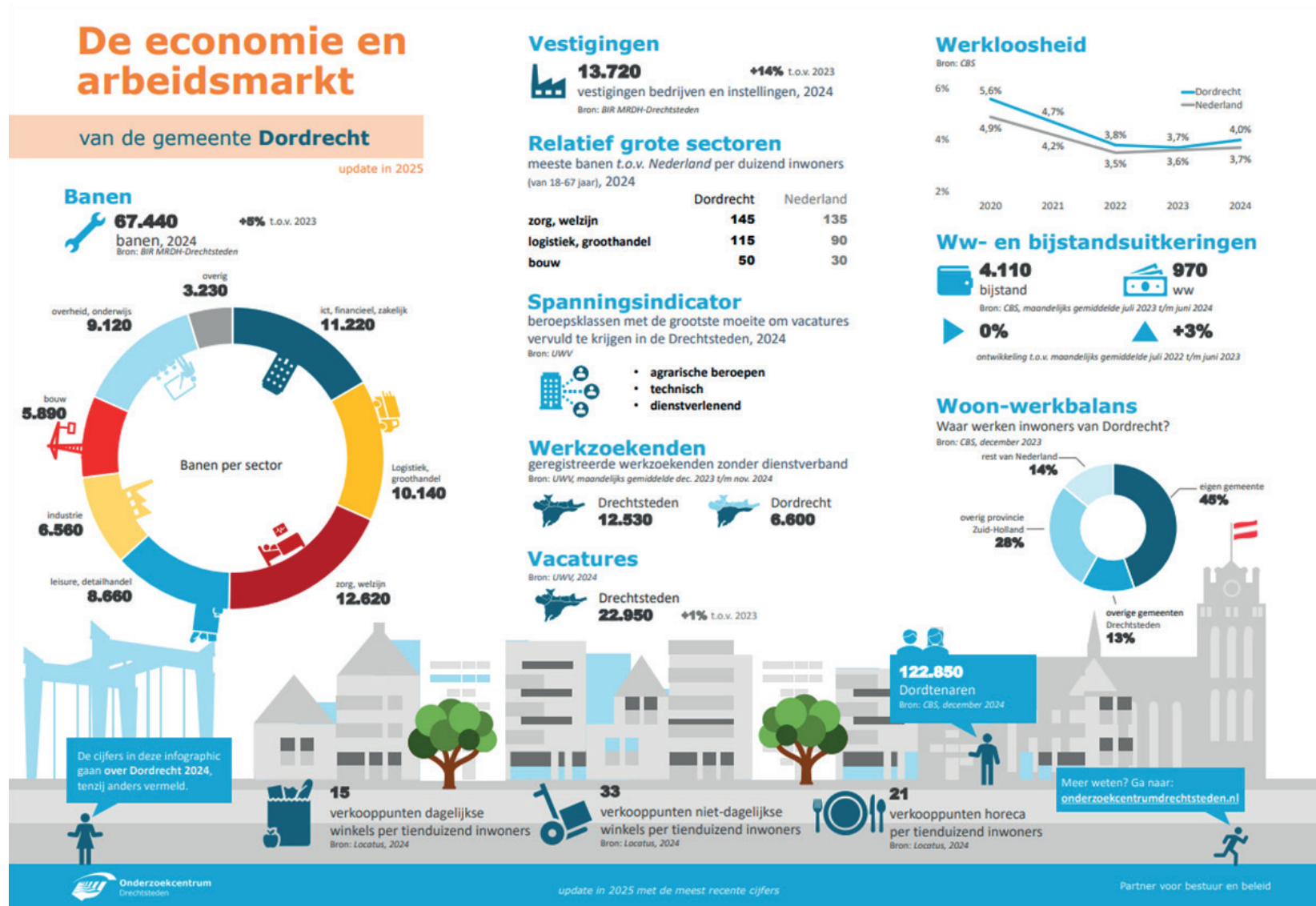
Opleidingsniveau

In Dordrecht is bijna 28%⁵ van 15-75 jarigen hoogopgeleid (hbo-wo), wat minder is dan het landelijk gemiddelde (32,5%). 29,6% heeft een basis opleidingsniveau. Dat is ruim 3% meer dan het landelijk gemiddelde.

Banen & Werkloosheid

In Dordrecht werken ruim 25.000 mensen binnen de gemeentegrenzen. Daarnaast komen dagelijks meer dan 35.000 mensen van buiten de stad hier werken. Het aantal banen in Dordrecht is de afgelopen 10 jaar met ruim 10.000 toegenomen, een stijging van ongeveer 18%. In totaal zijn er 67.440 banen in Dordrecht⁶. De meeste mensen werken in de gezondheids- en welzijnssector, logistiek, groothandel en in de ICT, financiële en zakelijke sector.

Dordrecht kent 13.720 bedrijfs- en instellingsvestigingen, dit is een stijging van 14% ten opzichte van 2013. De werkloosheid in Dordrecht ligt met 4% (in 2024) iets boven het landelijk gemiddelde van 3,7%.

Figuur 4: De economie en arbeidsmarkt van de gemeente Dordrecht (2025). Bron: OCD.

Woningen

Aantal woningen

Dordrecht telt in totaal circa 57.500 woningen⁷. Ongeveer 56% van de huidige woningvoorraad bestaat uit koopwoningen (32.520), 26% huurwoningen van corporaties en 17% particuliere huur.

Van deze totale woningvoorraad in Dordrecht bestaat 72% uit betaalbare woningen. Dit zijn woningen in het sociale huursegment tot €880 per maand en middenhuur tot €1.123 per maand (bij elkaar 38%, waarvan 33% sociale huurwoningen van woningbouw-corporaties en particuliere huur) en de categorie betaalbare koopwoningen tot €390.000. Deze laatste bedraagt ongeveer 34% van de totale woningvoorraad.

Prijsklasse	Aantal huurwoningen	Prijsklasse	Aantal koopwoningen
< €455	2.660	< €300.000	9.710
€455 – €650	11.210	€300.000 – €390.000	8.750
€650 – €697	1.680	€390.000 – €435.000	3.960
€697 – €880	2.220	€435.000 – €500.000	3.330
€880 – €1.123	2.750	€500.000 – €600.000	2.300
> €1.123	1.620	> €600.000	4.470
Totaal	22.140	Totaal	32.520

Figuur 5: Aantal huurwoningen en koopwoningen naar prijsklasse*. Bron: RIGO Woningmarktonderzoek, 2024.

*RIGO neemt de onzelfstandige woningen niet mee in hun onderzoek, daarom wijkt het totaal aantal woningen iets af van het totaal van het CBS.

Huishoudgrootte

Dordrecht volgt de landelijke trend van een dalende huishoudensgrootte, onder meer door vergrijzing en individualisering. Met een verwachte daling van 2,13 in 2024 naar 2,04 personen per huishouden in 2050 zit Dordrecht iets onder het landelijke gemiddelde per huishouden. Dit is te verklaren doordat alleenstaanden vaker in een stedelijke omgeving wonen. In 2025 is 42% van de huishoudens in Dordrecht een eenpersoonshuishouden. In 2050 stijgt dit naar 47%. Waar het totaal aantal huishoudens met 15% toeneemt, stijgt het aantal eenpersoonshuishoudens met 30% fors sneller. Deze groei wordt met name onder 75+ers verwacht, gevolgd door de groep 35-54 jaar.

	2025	2050
Totaal eenpersoonshuishoudens	24.220	31.530
Totaal huishoudens	57.875	66.715

Figuur 6: Huishoudgrootte. Bron: Primos ABF-research

⁷ CBS Statline; [Voorraad woningen en niet-woningen, 2012-2025](#)

WOZ-waarde

In 2025 bedraagt de gemiddelde WOZ-waarde van een woning (huur en koop) in Nederland €398.000. In Dordrecht is dit €331.000, ongeveer 17% lager. Wel steeg de WOZ-waarde in Dordrecht de afgelopen jaren sneller dan het landelijk gemiddelde (zie figuur 7). De gemiddelde transactieprijs voor een koopwoning lag in 2024 met €362.700 bijna 20% onder het landelijk gemiddelde.

Reacties, inschrijf- en zoektijd

Via Woonkeus Drechtsteden is data beschikbaar over het aantal reacties op gepubliceerde huurwoningen, evenals de gemiddelde inschrijf(1)- en zoektijd(2). Op alle punten zien we een stijgende lijn. De inschrijf- en zoektijden nemen toe. Het aantal reacties per woning is tussen 2020 en 2023 zelfs meer dan verdubbeld.

- (1) Inschrijftijd: het aantal jaren tussen het moment van inschrijving en het tekenen van het nieuwe huurcontract
- (2) Zoektijd: het aantal jaren tussen het moment van de eerste reactie op een woningadvertentie en het tekenen van het huurcontract

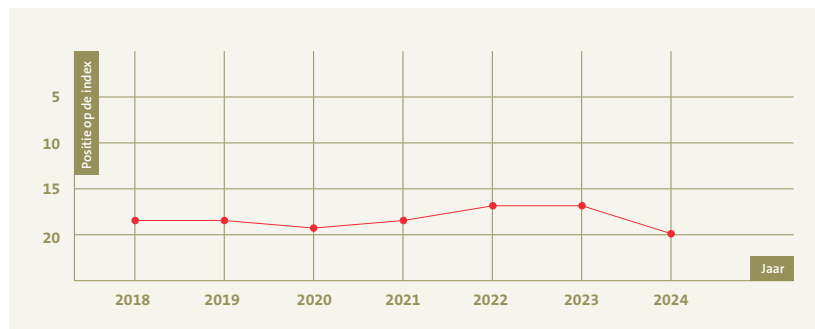
Zie figuur 8.

Jaren	Nederland	Dordrecht
2020	€ 271.000	€ 207.000
2021	€ 290.000	€ 226.000
2022	€ 317.000	€ 248.000
2023	€ 368.000	€ 295.000
2024	€ 379.000	€ 309.000
2025	€ 398.000	€ 331.000
Ontwikkeling 2020 - 2025	+47%	+60%

Figuur 7: Gemiddelde WOZ-waarde van woningen. Bron: CBS

Jaren	Het gemiddeld aantal reacties op gepubliceerde woningen	De gemiddelde inschrijftijd in jaren (1)	De gemiddelde zoektijd in jaren (2)
2020	240,2	6,1	2,8
2021	330,0	6,3	3,0
2022	459,6	7,0	3,0
2023	530,4	7,1	3,3

Figuur 8: Aantal reacties op gepubliceerde huurwoningen. Bron: Woonkeus Drechtsteden

Figuur 9: Ontwikkeling van Dordrecht op de Woonaantrekkelijkheidsindex. Bron: Atlas voor Gemeenten, 2024

Indexen – Dordrecht ten opzichte van 50 grootste gemeenten

Verschillende indexen laten zien hoe Dordrecht scoort ten opzichte van de 50 grootste gemeenten van Nederland. Wat betreft inwonertal is Dordrecht de 25e gemeente van Nederland. We gaan hier in op de woonaantrekkelijkheid, de sociaal-economische positie en de brede welvaart index.

Dordrecht scoort bovengemiddeld op woon-aantrekkelijkheid

Woon aantrekkelijkheid

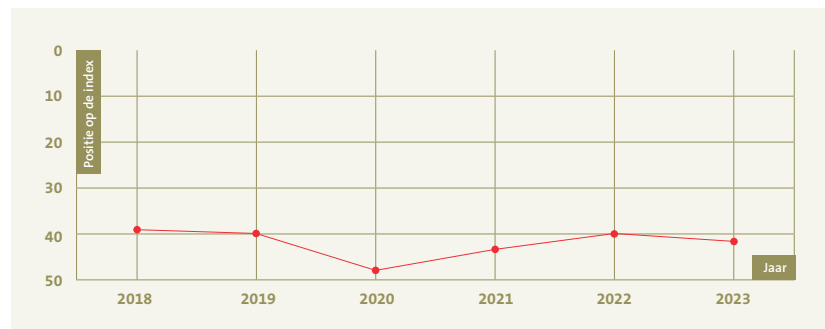
Dordrecht scoort bovengemiddeld op woonaantrekkelijkheid. De stad staat in de woonaantrekkelijkheidsindex van de Atlas voor Gemeenten⁸ op plek 20 van de 50 grootste gemeenten (zie figuur 9). Dordrecht behaalt een bovengemiddelde score op natuur, de bereikbaarheid van banen en historie. De stad haalt in 2024 een benedengemiddelde score op onderwijs. Dat komt vooral doordat de Atlas de aanwezigheid, bereikbaarheid en variatie in universitaire opleidingen

⁸ Atlas Research; [Atlas voor Gemeenten](#)

nu anders weegt. Voorheen scoorde Dordrecht vanwege ligging nabij de Erasmus Universiteit en TU Delft juist positief op deze dimensie. Ook op veiligheid, voorzieningen (horeca, nachtcultuur en niet-dagelijkse winkels) en woonomgeving is de score relatief wat lager.

De sociaal-economische positie in Dordrecht

De sociaal-economische positie van Dordrecht blijft achter bij andere gemeenten. In de Atlas voor Gemeenten stond Dordrecht op dit punt in 2023 op plek 42 van de 50 grootste gemeenten. Deze positie wijkt niet af van het beeld van de afgelopen jaren (zie figuur 10).

Figuur 10: Sociaal-economische index 2018-2023. Bron: Atlas voor Gemeenten

De voornaamste aandachtspunten voor de sociaal-economische positie zijn het aandeel personen in de bijstand, het aandeel inwoners met een lage opleiding, de netto-participatiegraad van vrouwen en het aandeel banen in financiële en zakelijke diensten (zie figuur 11).

Dordrecht scoort relatief gunstig wat betreft het werkloosheidspercentage en het aantal banen als percentage van de beroepsbevolking.

Brede Welvaartindex

Sinds 2024 heeft de Atlas voor Gemeenten ook een brede welvaart index. Ook in deze ranglijst staat Dordrecht laag: plek 44 van de 50 grote gemeenten. Ten opzichte van de vijftig grote gemeenten scoort

Aandeel personen in bijstand	39
Werkloosheidspercentage	27
Aandeel arbeidsongeschikten	34
Aandeel huishoudens met inkomen tot 105% van sociaal minimum	36
Aandeel personen met lage opleiding	39
Netto participatiegraad vrouwen	40
Aantal banen als % beroepsbevolking	24
% banen in financiële en zakelijke diensten	42
Verspreide bebouwing en Industriegebied West	1.275
Totaal	42

Figuur 11: Sociaal Economische Index Dordrecht per dimensie (2023). Bron: Atlas voor Gemeenten

Dordrecht op de meeste dimensies van brede welvaart beneden-gemiddeld, met name op werk-privébalans (plek 45), woonplezier (42) en sociale cohesie (41). Dordrecht scoort wel bovengemiddeld op natuur en milieu (23).

Deze indexen laten zien dat voor Dordrecht een grote uitdaging ligt op het sociaal-economische vlak. Veel investeringen en lange termijn programma's zijn erop gericht dit te verbeteren. Hierover leest u meer in hoofdstuk 2: Perspectieven op de stad.

Meer feiten en cijfers

Meer gegevens over Dordrecht zijn opgenomen in de online databank⁹ van het Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD): [Drechtsteden in cijfers - Onderzoekscentrum Drechtsteden](#). Het OCD publiceert hier overzichtelijke dashboards met de belangrijkste statistieken over de stad en de andere Drechtsteden gemeenten.

⁹ Onderzoekscentrum Drechtsteden: [Drechtsteden in cijfers](#)

Hoofdstuk 2

Perspectieven op de Stad

In dit hoofdstuk gaan we in op de perspectieven op de stad, aan de hand van het begrip Brede Welvaart en de hierbij behorende thema's. We schetsen eerst in onderstaande paragraaf 'Dordrecht richting de toekomst' met welke programma's richting wordt gegeven aan de huidige uitdagingen. Daarna gaan we dieper in op het begrip brede welvaart. We beschrijven per thema wat de landelijke ontwikkelingen zijn en maken een vertaling naar Dordrecht.

2.1 Dordrecht richting de toekomst

Zoals in het vorige hoofdstuk bij het onderdeel Indexen staat beschreven, scoort Dordrecht relatief goed op woonaantrekkelijkheid, maar een stuk minder op de sociaal-economische en brede welvaart index. Hier ligt dan ook de grootste uitdaging voor de stad. Daarom hebben diverse grotere programma's als doel de sociaal-economische positie van Dordrecht en Dordtenaren te verbeteren.

Agenda Dordrecht 2030

Met de Agenda Dordrecht 2030¹⁰ en de bijbehorende investeringsprogramma's bouwen we aan een sociaal en economisch sterkere stad. We zetten in op de groei van het aantal inwoners van de stad en groei van de economische ontwikkeling. Zodat we onze voorzieningen kunnen behouden en de kwaliteit van leven in de stad verhogen. Door te investeren in onderwijs, werkgelegenheid, woningbouw en leefbaarheid versterken we de basis van de stad. In 2025 heeft een uitgebreidere evaluatie¹¹ plaatsgevonden. Het

Figuur 12: Agenda Dordrecht 2030

¹⁰ Gemeente Dordrecht: [Agenda Dordrecht 2030](#)

¹¹ Gemeente Dordrecht: [Tussenevaluatie Agenda 2030](#)

rapport toont aan dat de eerste vooruitgang en positieve ontwikkelingen zichtbaar zijn. Tegelijkertijd zijn veel van de investeringsprogramma's nog kort bezig en spelen er ontwikkelingen die vragen om een herijking in de komende periode.

Dordtse Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie¹² gaat over de toekomst van Dordrecht. De centrale ambitie is om een eiland met kwaliteit te blijven. Om dit te bereiken zijn zeven doelen opgesteld:

1. Dordrecht is een aantrekkelijke stad;
2. Dordrecht is een bereikbare stad;
3. Dordrecht is een gezonde stad;
4. Dordrecht heeft een toekomstbestendige economie;
5. Dordrecht is in 2040 een klimaatbestendige stad;
6. Dordrecht is in 2040 een duurzame en klimaatneutrale stad;
7. Dordrecht beschermt en bevordert de biodiversiteit.

Dordrecht is in de visie in zeven gebieden ingedeeld met ieder een eigen karakter en kansen. In april 2021 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie 1.0 goedgekeurd. Daarin staan doelen voor de

toekomst van de stad. Inmiddels is er een vernieuwde versie gemaakt: Omgevingsvisie 2.0¹³. Deze visie bevat extra inzichten en houdt rekening met nieuwe ontwikkelingen. De gemeenteraad heeft deze versie in september 2025 vastgesteld.

Nationaal Programma Dordt West

Sinds de zomer van 2022 is Dordrecht met het gebied Dordt West als één van de twintig gebieden toegetreden tot het 'Nationaal Programma Leef-

baarheid en Veiligheid'. Het Nationaal Programma Dordt West¹⁴ bestaat uit de wijken Oud-Krispijn, Nieuw-Krispijn, Wielwijk en Crabbehof. Deze wijken zijn wat kwetsbaarder dan de gemiddelde wijk in Dordrecht. Daarom wordt hier de komende twintig jaar samen met partners extra ingezet om achterstanden weg te werken. De focus ligt op het verbeteren van de fysieke leefomgeving, het bieden van een beter perspectief en het vergroten van de veiligheid.

In de Drechtsteden werken we samen aan nieuwe woningen, meer arbeidsplaatsen, goede bereikbaarheid en de energietransitie.

Groeiagenda Drechtsteden 2030 (Regionale Ruimtelijke Strategie)

Grote opgaven overstijgen de gemeentegrenzen. Op het gebied van de ruimtelijke economische ontwikkelingen komen de ambities van de stad en de regio Drechtsteden overeen. Daarom is gezamenlijk een strategische visie opgesteld voor de periode 2018-2030: de Groeiagenda Drechtsteden 2030¹⁵. Samen werken we aan nieuwe woningen, meer arbeidsplaatsen, goede bereikbaarheid en de energietransitie. Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma¹⁶ opgesteld. In het derde kwartaal van 2025 wordt de Regionale Ruimtelijke Strategie aangeboden aan de colleges van B&W van de regiogemeenten als opvolger van de Groeiagenda.

¹² Gemeente Dordrecht: [Omgevingsvisie Dordrecht](#)

¹³ Gemeente Dordrecht: [Dordtse Omgevingsvisie 2.0](#)

¹⁴ Gemeente Dordrecht: [Samen Dordt West, Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid](#)

¹⁵ Smart Delta Drechtsteden: [Groeiagenda 2030](#)

¹⁶ Smart Delta Drechtsteden: [Uitvoeringsprogramma 2025](#)

2.2 Brede welvaart

Het begrip brede welvaart is al verschillende keren in dit rapport benoemd, en wordt ook steeds vaker gebruikt in overheidsrapportages. Maar wat houdt het precies in? De kern is dat welvaart niet alleen gemeten wordt door economische groei (zoals met het Bruto Binnenlands Product), maar ook rekening wordt gehouden met zaken als werkloosheid, gezondheid, geluk, veiligheid, milieu, onderwijs en sociale cohesie. Het gaat dus over het welzijn of welbevinden van mensen. Het is een maatstaf

Brede welvaart omvat alle aspecten die bijdragen aan het welzijn van mensen, nu en in de toekomst. Het gaat om inkomen en werk, maar ook om gezondheid, onderwijs, veiligheid, sociale verbondenheid, een prettige leefomgeving en duurzaamheid.

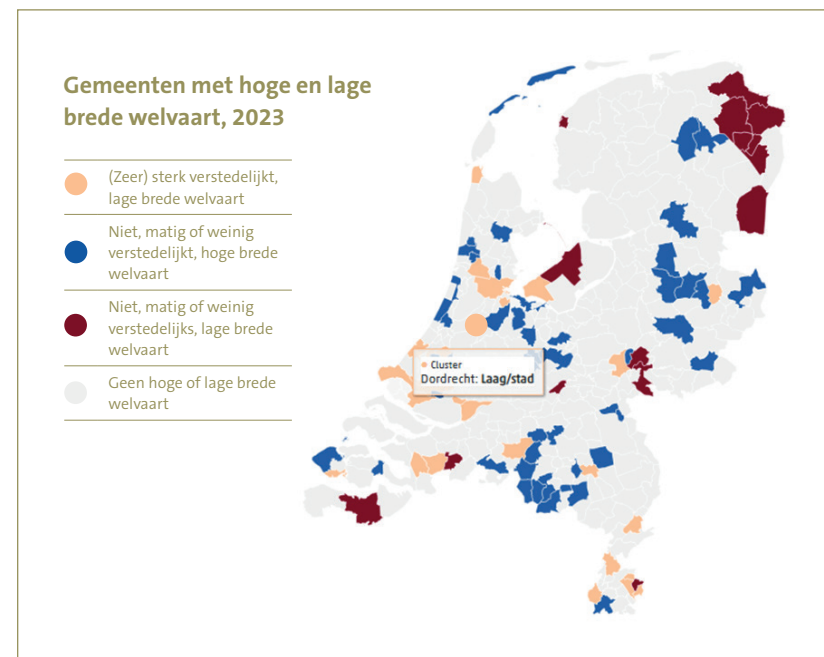
voor alles wat mensen van waarde vinden. We kiezen er daarom voor dit hoofdstuk rond brede welvaart op te bouwen. Zo schetsen we een integraal en mensgericht perspectief op de ontwikkeling van de stad en de Dordtenaren.

We gebruiken de structuur en acht thema's die het CBS hanteert om brede welvaart te meten en in kaart te brengen¹⁷. Dit zijn de volgende thema's:

- **Samenleving:** sociale cohesie, vertrouwen in anderen en maatschappelijke participatie;
- **Veiligheid:** ervaren en geregistreerde criminaliteit, gevoel van veiligheid;
- **Gezondheid:** levensverwachting, ervaren gezondheid en leefstijl;
- **Milieu:** luchtkwaliteit, biodiversiteit, energiegebruik en klimaatimpact;
- **Wonen:** woningkwaliteit, woonomgeving en betaalbaarheid;
- **Arbeid en vrije tijd:** arbeidsparticipatie, werk-privébalans en vrije tijd;

- **Materiële welvaart:** inkomen, vermogen, consumptie en economische zekerheid;
- **Subjectief welzijn:** hoe mensen hun leven ervaren, zoals tevredenheid en geluk.

Voor elk van deze thema's is in het vervolg van dit hoofdstuk uitgewerkt hoe de situatie in Dordrecht is en welke belangrijke onderwerpen er binnen dit thema spelen.

Figuur 13: Gemeenten met een hoge en lage brede welvaart. Bron: CBS, Regionale Monitor Brede Welvaart

¹⁷ Het CBS is sinds 2018 actief bezig met het meten van Brede Welvaart. Jaarlijks publiceert het CBS onder andere de Regionale Monitor Brede Welvaart. De meest recente editie van de monitor is eind 2024 gepubliceerd: Brede welvaart trend | CBS

2.2.1 Thema Samenleving

Het thema Samenleving gaat over de kwaliteit van sociale relaties, het vertrouwen tussen mensen, en de mate waarin inwoners maatschappelijk actief zijn. Een samenleving waarin mensen zich gezien en gehoord voelen, waarin actief deelgenomen kan worden en waarin vertrouwen heerst. Onderwerpen binnen dit thema zijn dan ook sociale cohesie, onderling vertrouwen, vrijwilligerswerk en betrokkenheid bij de buurt. De Monitor Brede Welvaart 2025 van het CBS laat op dit thema op nationaal niveau¹⁸ zien dat:

- Het vertrouwen in instituties weer terug is op het niveau van voor corona;
- Ongeveer tweederde van de bevolking vertrouwen heeft in andere mensen. Dit percentage stijgt en is groot vergeleken met andere EU-landen;
- Vergeleken met andere EU-landen voelen relatief veel mensen zich gediscrimineerd;
- Eén op de vijf mensen vindt dat normen en waarden de goede kant op gaan, of dat deze tenminste gelijk blijven.

In Europa scoort Nederland goed als het gaat om inkomen, opleiding en gezondheid. Ook doen veel mensen mee in de samenleving; veel hebben betaald werk, doen vrijwilligerswerk of zorgen voor anderen. Maar achter deze gemiddelden gaan grote verschillen schuil. Niet iedereen heeft dezelfde kansen. Er zijn duidelijke verschillen tussen groepen mensen, bijvoorbeeld op basis van leeftijd, opleidingsniveau of migratieachtergrond. Kwetsbare groepen, zoals ouderen, mensen met een lagere opleiding en inwoners met een migratieachtergrond hebben vaak minder kansen en toegang tot voorzieningen. Ook eenzaamheid en discriminatie komen vaker voor in deze groepen.

Veel Nederlanders voelen zich verbonden met hun buurt en met de samenleving. Het vertrouwen in elkaar is over het algemeen hoog. Het vertrouwen in de politiek is daarentegen laag. Veel mensen twijfelen of de overheid goed luistert en problemen echt aanpakt. Toch blijft het algemene vertrouwen in de overheid als instituut redelijk stabiel¹⁹.

Samenleving	2023		Ontwikkeling 2020-2023	
	Dordrecht	Nederland	Dordrecht	Nederland
Contact met familie, vrienden of bure	72,4%	71,3%	+1,3%	+0,1%
Vrijwilligerswerk	41,1%	48,7%	+12,6%	+11,2%
Tevredenheid met sociaal leven	78,9%	80%	+1,0%	-0,1%
Sociale cohesie (score 1-10)*	6,1	6,4	-1,6%	+0,0%
Vertrouwen in instituties	60,9%	61,2%	-10,2%	-11,9%
Vertrouwen in anderen	63,1%	66,7%	+9,9%	+5,9%

Figuur 14: Regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023). Bron: CBS, 2024 - bewerking OCD

Dordtse cijfers

In de vertaling naar de regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023) komt naar voren dat Dordrecht op dit thema redelijk gemiddeld tot iets onder het landelijk gemiddelde presteert (zie figuur 14).

Dordtse aandachtspunten

Voor de komende bestuursperiode zien wij binnen het thema samenleving van brede welvaart onder meer de volgende aandachtspunten:

Sociale cohesie

Hoewel Dordtenaren ongeveer even vaak contact hebben met familie, vrienden en bure als mensen elders in het land, is de onderlinge

verbondenheid in de stad gemiddeld wat minder sterk. Er zijn veel buurtinitiatieven en vrijwilligers actief, maar toch geven veel inwoners aan dat ze een sociaal netwerk missen. Daarbij zijn de verschillen tussen wijken in Dordrecht groot, vooral op sociaaleconomisch vlak. We zien toenemende eenzaamheid, meer tegenstellingen tussen groepen en het feit dat mensen minder snel hulp aan elkaar bieden. Ook zaken als vergrijzing, wantrouwen, en de vraag hoeveel regie de gemeente of andere partners moeten hebben spelen mee. Daarnaast is het zoeken naar een goede mix tussen ontmoetingen in de wijk en online contact. Het blijven investeren in wijkgericht werken en

¹⁸ CBS, Monitor brede welvaart: [Thema Samenleving](#)

¹⁹ Sociaal en Cultureel Planbureau: [Sociale en Culturele Ontwikkelingen 2025](#)

het ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers draagt bij aan een stevige sociale basis. Voor de periode 2025-2027 bestaat het uitvoeringsprogramma Elkaar Helpen²⁰, onderdeel van de Visie Sociaal domein Dordrecht 2030²¹. Met wijkbudgetten kunnen bewoners meer meebeslissen en wordt samenwerking makkelijker. Ook kan de kennis en betrokkenheid van lokale partners benut worden om middelen slimmer in te zetten. Tot slot helpt het om digitale en fysieke leefwerelden aan elkaar te koppelen. Denk aan een (online) platform waar buurtbewoners hulp kunnen vragen, activiteiten kunnen organiseren of elkaar kunnen vinden.

Eenzaamheid

Eenzaamheid raakt een groeiende groep Dordtenaren. Deze groep is bovendien divers. Vooral onder ouderen en mensen met een migratieachtergrond komt eenzaamheid vaker voor, en ook significant vaker in wijken met een lagere sociale samenhang. Maar ook bij jongeren is eenzaamheid een belangrijk aandachtspunt. Eenzaamheid heeft een negatieve invloed op participatie, welzijn en gezondheid. Een grote mate van eenzaamheid verlaagt de kwaliteit van het leven en

daarmee ook de brede welvaart. De (lokale) inzet op buurtgericht werken, ontmoetingsplekken, laagdrempelige participatietrajecten en het investeren in sociale netwerken zijn vooral in stedelijke gebieden, zoals Dordrecht, belangrijke manieren om eenzaamheid tegen te gaan.

Vrijwilligersbeleid

Vrijwilligers worden steeds belangrijker. Omdat er te weinig mensen zijn op de arbeidsmarkt en de druk op de

zorg toeneemt, doen we steeds vaker een beroep op mensen die zich vrijwillig willen inzetten. Tegelijkertijd hebben vrijwilligersorganisaties het niet makkelijk. Ze hebben bijvoorbeeld te maken met geldgebrek en moeite om geschikte ruimtes te vinden. Als we organisaties helpen om zelfstandiger te worden, de regeldruk verlagen en ruimte geven aan maatschappelijke initiatieven, blijft vrijwilligerswerk haalbaar en aantrekkelijk. Voor mensen met een afstand tot betaald werk,

kan vrijwilligerswerk een waardevolle manier zijn om mee te doen, van betekenis te zijn en zich minder alleen te voelen.

Inclusiviteit, diversiteit en kansengelijkheid

Maatschappelijke spanningen, uitsluiting en polarisatie zorgen voor druk op de sociale stabiliteit, ook in Dordrecht. Het is belangrijk dat mensen elkaar blijven ontmoeten, elkaar leren begrijpen en respectvol met elkaar omgaan. De gemeente kan hier actief aan bijdragen, bijvoorbeeld met een nieuw programma voor inclusie na 2026 met daarbij aandacht voor digitale toegankelijkheid en toegankelijkheid voor de fysieke leefomgeving. Ook kansengelijkheid blijft een aandachtspunt. Kinderen in Dordrecht groeien op met uiteenlopende ontwikkelingskansen. Onderwijs, werk en het bestrijden van armoede helpen om die kloof te verkleinen, maar ongelijkheid blijft een probleem. Door te blijven investeren in plekken waar kinderen en gezinnen elkaar ontmoeten, zoals kinderopvang en scholen, kunnen we vroeg signaleren, ondersteunen en perspectief bieden. Voor de periode 2025-2027 bestaat het uitvoeringsprogramma Bestaans-

²⁰ Gemeente Dordrecht: [Uitvoeringsprogramma Elkaar Helpen 2025-2027](#)

²¹ Gemeente Dordrecht: [Visie Sociaal domein Dordrecht 2030](#)

zekerheid²², onderdeel van de Visie Sociaal domein Dordrecht 2030.

(Burger)participatie

Veel inwoners voelen zich niet altijd goed verbonden met de overheid. Dat kan het vertrouwen en de betrokkenheid verminderen. Tegelijkertijd zijn er ook veel mensen die graag willen bijdragen aan de samenleving, mits ze zich serieus genomen voelen. Participatie speelt hierin een belangrijke rol: het bevordert de dialoog en het vertrouwen, zowel tussen inwoners onderling als tussen inwoners en de overheid. Ook is een ontwikkeling zichtbaar waarbij inwoners steeds vaker zelf het initiatief nemen, met de gemeente in een ondersteunende rol. In maart 2025 is de vernieuwde Dordtse visie en aanpak op participatie²³ vastgesteld. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor verdere vernieuwing, bijvoorbeeld via 'democratische innovatielabs'. Dit zijn open werkplaatsen waar wijkorganisaties, jongeren en ambtenaren samenwerken aan thema's zoals vertrouwen, representatie en besluitvorming. Ook in 'livinglabs' wordt samengewerkt aan slimme oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken, samen met inwoners.

Inwoners voelen zich niet altijd goed verbonden met de overheid.

Inburgering

Sinds 2022 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inburgering van asielmigranten. In Dordrecht komt in 2026 een asielzoekerscentrum. Dit biedt de mogelijkheid om statushouders al tijdens hun verblijf te laten starten met inburgering. Vroegtijdige inburgering vergroot de kans op participatie en kan de afhankelijkheid van bijstand verkorten. Ter voorbereiding wordt in 2025 een pilot uitgevoerd in asielzoekerscentra in de regio, waaronder Rotterdam. Ook het eerder starten met inburgering van statushouders die al aan Dordrecht zijn gekoppeld, draagt bij aan hun kansen om mee te doen en uit te stromen uit de bijstand. Daarnaast biedt dit perspectief voor de arbeidsmarkt, door sneller gebruik te maken van beschikbaar arbeidspotentieel.

2.2.2 Thema Veiligheid

Veiligheid is een basisbehoefte. Mensen moeten zich veilig voelen, zowel op straat als online. Het gaat niet alleen om het risico om slachtoffer te worden, maar ook om het gevoel van veiligheid in de buurt of in digitale omgevingen. Een veilige omgeving zorgt ervoor dat mensen zich prettig voelen, elkaar vertrouwen en actief meedoen in de samenleving. Dat is belangrijk voor het welzijn van inwoners en voor een sterke, gezonde stad waarin mensen vertrouwen hebben in publieke instanties. Als mensen zich onveilig voelen, kan dat zorgen voor stress, teruggetrokken gedrag en minder deelname aan het dagelijks leven. De Monitor Brede Welvaart 2025 van het CBS laat op dit thema op nationaal niveau²⁴ zien dat:

- Een relatief kleine en vrij constante groep zich onveilig voelt in de buurt;
- Het aandeel van de bevolking dat vertrouwen heeft in de politie vergeleken met andere EU-landen groot is en het groeit trendmatig;
- De kwaliteit van Nederlandse publieke instituties hoog is in vergelijking met die van andere EU-landen.

Hoewel de veiligheid in veel steden is verbeterd, voelen sommige groepen en mensen zich nog steeds onveilig, vooral in bepaalde buurten of op specifieke momenten²⁵. Dat gevoel wordt vaak versterkt door overlast, zoals hangjongeren, lawaai of rommel op straat. Traditionele vormen van criminaliteit zijn de afgelopen decennia afgenomen. Vooral het aantal slachtoffers van diefstallen is flink gedaald. In de laatste jaren is er echter weer een lichte stijging te zien, vooral bij geweldsincidenten. Daarnaast neemt online criminaliteit toe. Denk aan oplichting bij online aankopen en hacken. Ook online pesten en intimidatie komen steeds vaker voor, vooral onder jongeren en kwetsbare groepen. Deze vormen van criminaliteit zijn minder zichtbaar, maar kunnen veel schade veroorzaken en vragen om nieuwe manieren van aanpak en preventie. Hoewel veel mensen tevreden zijn over het contact met de politie, doen ze vaak geen aangifte. De belangrijkste reden is dat ze denken dat het toch geen zin heeft.

Dordtse cijfers

In de vertaling naar de regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023) komt naar voren dat

²² Gemeente Dordrecht: [Uitvoeringsprogramma Bestaanszekerheid 2025-2027](#)

²³ Gemeente Dordrecht: [Participatie: visie en aanpak](#)

²⁴ CBS, Monitor brede welvaart: [Thema Veiligheid](#)

²⁵ CBS: [Veiligheidsmonitor 2023](#)

Veiligheid	2023	Ontwikkeling 2020-2023		
	Dordrecht	Nederland	Dordrecht	Nederland
Vaak onveilig voelen in de buurt	2,5%	2,2%	-	-
Aantal ondervonden delicten (excl. cybercrime) per 100 inwoners	40,6	39,1	+17,7%	+17,4%
Geregistreerde misdrijven per 1000 inwoners	54	45	+0,0%	-4,3%

Figuur 15: Regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023). Bron: CBS, 2024 - bewerking OCD

Dordrecht op dit thema onder het landelijk gemiddelde presteert (zie figuur 15).

De cijfers wijzen op een verhoogde veiligheidsdruk in de stad, wat mogelijk samenhangt met sociaaleconomische verschillen tussen wijken en de mate van overlast. In sommige wijken wordt vaker melding gemaakt van overlast en gevoelens van onveiligheid, terwijl in andere wijken het veiligheidsgevoel juist hoger ligt.

Dordtse aandachtspunten

Voor de komende bestuursperiode zien wij binnen het thema veiligheid van brede welvaart onder meer de volgende aandachtspunten:

Ondermijnende criminaliteit

Criminele netwerken maken gebruik van kwetsbare situaties, financiële druk en lokale voorzieningen. In Dordrecht zijn er tekenen van ondermijning, bijvoorbeeld in vastgoed, geldstromen en het benaderen van jongeren.

We zien ook een verschuiving van criminaliteit van steden als Rotterdam en gebieden in West-Brabant naar hier. De uitdaging is hoe we als gemeente inzicht krijgen in wie betrokken zijn bij georganiseerde criminaliteit en hoe die netwerken in elkaar zitten. Binnen de gemeente bouwen we kennis en expertise op over ondermijning. Samenwerking met het Regionale Informatie- en Expertisecentrum om informatie te delen en te versterken helpt ons hierbij. Ook belangrijk is het strenger

kijken naar verhuur, vastgoeddeals, subsidies en vergunningen die extra risico's met zich meebrengen, met behulp van de Wet Bibob.

Handhaving & Toezicht

In Dordrecht verschilt het gevoel van veiligheid per wijk. Dat laat zien dat er naast een standaardaanpak ook maatwerk nodig is. Als mensen sneller melding doen van overlast of incidenten, en die meldingen goed worden opgevolgd, kan dat het vertrouwen in de politie en handhavers versterken. De afgelopen bestuursperiode is het aantal handhavers in de stad toegenomen. Er is extra aandacht gekomen voor wijken. Omdat de politie te maken heeft met beperkte capaciteit en moet kiezen waar ze op inzet, komen sommige taken vaker bij gemeentelijke handhavers terecht. Daardoor verschuift hun werk deels van leefbaarheid naar veiligheid. Hoeveel handhavers er zijn, waar ze zich op richten en hoe dit gefinancierd wordt, zijn belangrijke vraagstukken. Er zijn inmiddels voorbeelden waarbij boete-inkomsten worden gebruikt om handhaving te bekostigen, zoals bij afvalboa's.

Overlastbestrijding

Door een langdurige integrale aanpak zien we een daling in het aantal

casussen van overlast in de openbare ruimte en woonoverlast. De aard van de overlast wordt wel complexer en intenser. Een kleine groep, vaak met verslavings- of psychische problemen, veroorzaakt ernstige overlast. In 2025 is de persoonsgerichte aanpak (PGA+) gestart om deze groep beter te benaderen. Lange GGZ-wachtlijsten en zorgmijding van deze groep bemoeilijken de aanpak van ernstige overlast. Dordrecht draagt bovendien een onevenredige regionale last, doordat het de meeste opvang- en beschermd wonen-voorzieningen huisvest.

Maatschappelijke weerbaarheid

De afgelopen jaren hebben laten zien hoe divers en onverwacht crises kunnen zijn: van coronapandemie tot opvang van Oekraïense vluchtelingen, maatschappelijke onrust, of verstoring van digitale en fysieke voorzieningen. Dordrecht kent specifieke kwetsbaarheden vanwege haar ligging, infrastructuur en de druk op vitale voorzieningen. We hebben waardevolle ervaring opgedaan in samenwerking, communicatie en tijdelijke opschaling, maar zoeken ook naar manieren om deze lessen structureel te verankeren en voorbereid te zijn op meerdere scenario's.

2.2.3 Thema Gezondheid

Het thema gezondheid binnen brede welvaart draait om het idee dat gezondheid niet alleen een individueel goed is, maar ook een belangrijke bouwsteen voor de samenleving. Als mensen gezond zijn, voelen ze zich beter, kunnen ze meer doen en dragen ze makkelijker bij aan de samenleving. Het gaat niet alleen om lichamelijke gezondheid, maar ook om hoe mensen zich mentaal voelen. Veel dingen hebben invloed op gezondheid, zoals goede zorg, een gezonde leefomgeving en aandacht voor preventie. De Monitor Brede Welvaart 2025 van het CBS laat op dit thema op nationaal niveau²⁶ zien dat:

- Nederlanders relatief gezond leven: vergeleken met de andere EU-landen heeft een klein deel overgewicht, drinken ze weinig alcohol en rookt een klein deel tabaksproducten;
- De gezonde levensverwachting van vrouwen laag is vergeleken met die van mannen en met die van vrouwen in de rest van de EU.

Vergrijzing is één van de belangrijkste ontwikkelingen voor de volksgezondheid²⁷. Het aantal ouderen groeit snel en daarmee ook het aantal mensen

met chronische aandoeningen zoals dementie, artrose en diabetes (type 2). Dit vraagt veel van de zorg, van mantelzorgers en van de manier waarop de leefomgeving is ingericht. Tegelijkertijd worden de gezondheidsverschillen tussen groepen mensen

groter. Mensen met een lager inkomen of opleidingsniveau leven gemiddeld korter en minder gezond dan mensen met een hogere sociaal-economische positie. Dit komt onder andere door onzekerheid over inkomen, minder gezonde

leefomstandigheden en beperkte toegang tot goede zorg en voeding. Hoewel roken en alcoholgebruik iets afnemen, neemt het aantal mensen met overgewicht en obesitas juist toe. Vooral jongeren hebben hier op steeds jongere leeftijd mee te maken.

²⁶ CBS, Monitor brede welvaart: [Thema Gezondheid](#)

²⁷ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu: [Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024](#)

Ongezonde voeding en te weinig beweging spelen daarbij een grote rol. Ook mentale klachten nemen toe, vooral onder jongeren en jongvolwassenen. Oorzaken zijn onder meer prestatiedruk, sociale media, eenzaamheid en onzekerheid over de toekomst. De wachttijden in de geestelijke gezondheidszorg blijven daarbij een probleem.

Dordtse cijfers

In de vertaling naar de regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2022) komt naar voren dat Dordrecht op dit thema onder het landelijk gemiddelde presteert (zie figuur 16).

Deze cijfers wijzen op een relatief kwetsbare gezondheidssituatie in Dordrecht. De gezondheidsverschillen binnen Dordrecht zijn groot. In wijken

met een lagere sociaal-economische status komen gezondheidsproblemen vaker voor. Tegelijkertijd zijn er ook wijken waar de gezondheidssituatie gunstiger is.

Dordtse aandachtspunten

Voor de komende bestuursperiode zien wij voor het thema gezondheid van brede welvaart onder meer de volgende aandachtspunten:

Publieke gezondheid

De druk op de zorg neemt toe, onder andere door vergrijzing en een groeiende zorgvraag. Daardoor klinkt steeds vaker de oproep om meer te doen aan preventie en vroege signalering. De afgelopen jaren is gewerkt aan landelijke afspraken zoals het Gezond en Actief Leven Akkoord²⁸ en het Integraal Zorgakkoord²⁹. Hoe de financiering hiervan precies geregeld

wordt, is nog niet duidelijk. Het ministerie van VWS is hierover in gesprek binnen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord³⁰. De gemeente kan niet alle problemen in de zorg oplossen, maar speelt wel een belangrijke rol. Goede samenwerking tussen zorgorganisaties, de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Drechtsteden en de gemeente helpt om gezondheidsverschillen te verkleinen en mensen beter te ondersteunen.

Jeugdhulp

De jeugdhulp staat onder druk. Dat komt niet alleen door financiële zorgen, maar vooral doordat de vraag naar hulp groter is dan het beschikbare aanbod. In Dordrecht krijgt 1 op de 6 kinderen jeugdhulp (16-17% van de jongeren tot 18 jaar). Dat is hoog, het landelijk gemiddelde ligt rond de 14%. Op dit moment blijven de kosten in Dordrecht binnen de Rijksbijdrage, maar een aangekondigde korting vanaf 2028 kan dat veranderen. Tegelijkertijd groeit het aantal kinderen dat hulp nodig heeft, en neemt ook de duur en intensiteit van de zorg toe als er geen maatregelen worden genomen. Samen met andere gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid werkt Dordrecht aan het programma Beschikbare en betaalbare

jeugdhulp. Dit sluit aan bij de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. Het doel is om duidelijker te maken wat hoort bij het gewone leven, wat onder andere wetgeving valt, en wanneer specialistische hulp nodig is. Ook hoe lang en intensief die hulp moet zijn valt hieronder. Daarnaast wordt het aanbod van algemene voorzieningen uitgebreid, zodat meer kinderen en gezinnen ondersteuning kunnen krijgen zonder direct specialistische jeugdhulp in te zetten.

In Dordrecht krijgt 1 op de 6 kinderen jeugdhulp.

Ouderen

Door vergrijzing groeit het aantal alleenstaande ouderen en mensen met langdurige gezondheidsproblemen. Tegelijk zijn er steeds minder zorgmedewerkers en mantelzorgers beschikbaar. De uitdaging is om ouderen zo goed mogelijk te ondersteunen, zodat men vitaal en zelfstandig thuis kan blijven wonen. Daarbij is het belangrijk om zelf de regie te behouden en te wonen in een

Samenleving	2022		Ontwikkeling 2020-2022	
	Dordrecht	Nederland	Dordrecht	Nederland
Overgewicht	54,1%	50,3%	+2,3%	+1,8%
Ervaren gezondheid (goed)	65,5%	70%	-14,6%	-11,5%
Levensverwachting bevolking	80,6	81,6	-	-
Personen met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen	34,9%	33%	+0,3%	+2,5%

Figuur 16: Regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers t/m 2022). Bron: CBS, 2024 - bewerking OCD

²⁸ Rijksoverheid: [Gezond en Actief Leven Akkoord \(GALA\)](#)

²⁹ Rijksoverheid: [Integraal Zorgakkoord, samen werken aan gezonde zorg](#)

³⁰ Rijksoverheid: [Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord \(AZWA\)](#)

omgeving die ontmoeting en hulp mogelijk maakt. De groep ouderen verandert ook. Vaker is men hoger opgeleid, digitaal vaardig en betrokken bij de samenleving. Dat vraagt om gerichte investeringen in werken in de wijk, slimme zorgtechnologie, passende woonvormen en het versterken van contact in de buurt. Ook is het belangrijk dat ouderen op tijd nadenken over hun toekomst en keuzes.

Mantelzorg

Veel mensen zijn bereid te zorgen voor een ander. Toch neemt het aantal mantelzorgers af, terwijl de zorgvraag steeds groter wordt. Steeds meer mantelzorgers raken overbelast. Dat kan gevolgen hebben voor hun gezondheid, werk of studie. Ondersteuning helpt, bijvoorbeeld door tijdelijk zorgtaken over te nemen of door financiële hulp. Ook slimme technologie, aanpassingen in huis en sterke buurtgemeenschappen kunnen de druk op mantelzorgers verlichten. Daarnaast helpt het als werkgevers en scholen rekening houden met mantelzorg, zodat mensen zorg beter kunnen combineren met werk of studie.

Wet maatschappelijke ondersteuning
Gemeenten zijn volgens de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verantwoordelijk voor het helpen van inwoners die ondersteuning nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan hulp in het huishouden (zoals schoonmaak), begeleiding in het dagelijks leven of hulpmiddelen zoals een rolstoel of traplift. De zorg staat zoals al eerder benoemd onder druk. Daarom is het belangrijk dat er naast hulp op maat ook voldoende algemene voorzieningen zijn. Goede algemene voorzieningen zorgen ervoor dat mensen langer zelfstandig blijven, minder snel specialistische hulp nodig hebben en meer grip houden op hun eigen leven.

Gemeenten zijn volgens de Wmo verantwoordelijk voor het helpen van inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Landelijk wordt gewerkt aan een eigen bijdrage die afhankelijk is van het inkomen. In Dordrecht komt er een wachtlijstbeleid (zie Perspectiefnota 2025) en werken we aan het opzetten van algemene voorzieningen (zie Perspectiefnota 2026).

Voor de periode 2025-2027 zijn er uitvoeringsprogramma's voor algemene voorzieningen³¹ en specialistische hulp³², onderdeel van de Visie Sociaal domein Dordrecht 2030³³. De genoemde maatregelen dragen eraan bij dat zorg beschikbaar blijft voor wie het nodig heeft.

³¹ Gemeente Dordrecht: [Uitvoeringsprogramma Algemene voorzieningen 2025-2027](#)

³² Gemeente Dordrecht: [Uitvoeringsprogramma Specialistische hulp 2025-2027](#)

³³ Gemeente Dordrecht: [Visie Sociaal domein Dordrecht 2030](#)

2.2.3 Thema milieu

Het milieu is belangrijk voor veel onderdelen van ons dagelijks leven. Denk aan hoe we ons voedsel verbouwen, onze gezondheid, de economie en hoe we ontspannen en recreëren. Als we op een duurzame manier omgaan met onze natuurlijke hulpbronnen, zorgen we ervoor dat het nu én in de toekomst goed blijft gaan. Daarbij gaat het om het beschermen van natuur en biodiversiteit, het verminderen van vervuiling en het stimuleren van hergebruik (circulaire economie). Voor een gezonde leefomgeving zijn schone lucht, schoon water, een gezonde bodem en voldoende natuur en biodiversiteit onmisbaar. Dit is niet alleen goed voor het milieu, maar heeft ook een directe invloed op onze gezondheid en ons welzijn. De Monitor Brede Welvaart 2025 van het CBS laat op dit thema op nationaal niveau³⁴ zien dat:

- De biodiversiteit op veel vlakken afneemt, maar er zijn uitzonderingen;
- De luchtkwaliteit vooruit gaat;
- In 2024 een groter deel van de bevolking last heeft van vuil, verontreiniging of andere milieuproblemen dan in 2023. Ook hadden drie op de tien huis-

houdens last van geluidshinder. Dit aandeel neemt toe.

Door de opwarming van de aarde krijgen steden steeds vaker te maken met extreem weer, zoals hittegolven, lange periodes van droogte en zware regenbuien. Vooral wijken met veel bebouwing, veel steen en weinig groen zijn kwetsbaar voor hitte en wateroverlast. Hoewel de luchtkwaliteit in Nederland de afgelopen jaren is verbeterd, blijft luchtvervuiling een hardnekkig probleem. Verkeer, industrie en landbouw zijn de grootste veroorzakers. Ook het verlies van biodiversiteit is zorgelijk. Het bedreigt de natuur en de belangrijke functies die die natuur vervult, zoals het bestuiven van gewassen. In steden staat biodiversiteit extra onder druk, door ruimtegebrek en versnipperde leefgebieden.

Om te voorkomen dat we onze natuurlijke hulpbronnen uitputten, is het belangrijk om over te stappen op een circulaire economie. Dat betekent: minder afval, slimmer omgaan met grondstoffen en een kleinere ecologische voetafdruk. Dit vraagt om vernieuwing in hoe we produceren, materialen hergebruiken, duurzaam consumeren en nieuwe verdienmodellen.

³⁴ CBS, Monitor brede welvaart: [Thema Milieu](#)

Milieu	2023		Ontwikkeling 2020-2023	
	Dordrecht	Nederland	Dordrecht	Nederland
Emissies van fijnstof naar lucht (cijfers 2022) (kg/km ²)	900	500	+0,0%	+0,0%
Kwaliteit van zwemwater binnenwateren (score 1-4)	4	-	+0,0%	-

Figuur 17: Regionale monitor brede welvaart van het CBS. Bron: CBS, 2024 - bewerking OGD

Dordtse cijfers

In de vertaling naar de regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023) komt naar voren dat Dordrecht op dit thema redelijk gemiddeld tot iets onder het landelijk gemiddelde presteert (zie figuur 17).

Dordrecht profiteert van een goede bereikbaarheid van groen en een goede zwemwaterkwaliteit. Dat draagt positief bij aan de leefomgeving en het welzijn van inwoners. Tegelijkertijd zien we de afgelopen periode dat er juist zorgen zijn over de zwemwaterkwaliteit, nadat ontdekt werd dat het zwemwater in de zwemplas Merwelanden te veel PFAS bevatte. Met de Biesbosch en het buitengebied heeft Dordrecht groen in haar omgeving.

Toch is in Dordrecht de hoeveelheid natuur per inwoner een aandachtspunt. Zeker bij steeds meer verstedelijking is vergroening belangrijk voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. De relatief hoge fijnstofemissie vormt een risico voor de luchtkwaliteit en daarmee voor de volksgezondheid. Verkeer, industrie en scheepvaart zijn hierbij belangrijke bronnen.

Dordtse aandachtspunten

Voor de komende bestuursperiode zien wij binnen het thema milieu van brede welvaart onder meer de volgende aandachtspunten:

Uitstoot van industrie en verkeer

De grote CO₂-uitstoot van industrie en verkeer moet omlaag. Die uitstoot is slecht voor de gezondheid van men-

sen in Dordrecht én voor de natuur. Daarnaast moet in 2030 volgens de Nederlandse klimaatwet de uitstoot overal met 55% omlaag ten opzichte van 1990. Een belangrijk onderdeel van de routekaart Klimaatneutraal³⁵ is de aanpak van de grootste uitstoters in Dordrecht. We gaan met deze bedrijven in gesprek over hoe zij daaraan kunnen bijdragen. Ook kijken we of hun plannen aansluiten bij die van de gemeente. We trekken samen met hen op, maar handhaven waar nodig en mogelijk.

Luchtkwaliteit

Gezonde lucht betekent een langer en gezonder leven, vooral voor mensen die extra kwetsbaar zijn. Daarom heeft Dordrecht het Schone Lucht Akkoord³⁶ ondertekend en maatregelen genomen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Vanaf 2027 gelden strengere regels voor luchtkwaliteit. Dat kan botsen met de wens om meer woningen te bouwen, vooral binnen de stad. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is daarom gestart met een lobbytraject. Het vraagt aandacht voor het dilemma waar gemeenten mee te maken krijgen: hoe zorgen we voor gezonde lucht én voldoende woningen?

PFAS en Chemours

Hoewel Chemours inmiddels minder uitstoot, komen er nog steeds schadelijke stoffen vrij. Ook is de al ontstane vervuiling met PFAS in Dordrecht en de regio nog lang niet opgelost. Zwemmen in de Merwelanden is weer mogelijk dankzij het doorspoelen van de plas, maar het is belangrijk om de bron van de vervuiling aan te pakken. Er is een grote wens en druk om schoon te maken, te herstellen en te compenseren. Tegelijkertijd heeft de gemeente hier maar beperkte middelen en bevoegdheden voor. Het is ook onzeker of er geld van het Rijk blijft komen, zoals via de specifieke uitkering. Als de kosten niet op Chemours verhaald kunnen worden en Rijksmiddelen wegvallen, kan dat een flinke financiële last betekenen voor de gemeente. Ook kan dit betekenen dat de gemeente zich alleen beperkt tot haar taken die vallen onder de Wet bodembescherming en diverse andere activiteiten dus teruggeschroefd moeten worden.

Externe veiligheid

Dwars door het eiland van Dordrecht lopen spoor-, weg-, vaar- en buisroutes waar gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Ook zijn er bedrijven die

³⁵ Gemeente Dordrecht: [Klimaatneutraal Dordrecht 2040](#)

³⁶ [Schone Lucht Akkoord](#)

met grote hoeveelheden van dit soort stoffen werken. De kans op een ramp is klein, maar als er iets gebeurt zijn de gevolgen groot. Het Rijk wil het goederenvervoer per spoor verder uitbreiden en laat daarbij risicofonds los. Dat maakt de leefomgeving niet veiliger. Daarom is het belangrijk dat de Rijksoverheid haar verantwoordelijkheid neemt om inwoners en bezoekers te beschermen tegen deze risico's. Een krachtige lobby vanuit bijvoorbeeld de VNG is een mogelijkheid dat te bereiken.

Netcongestie

We hebben veel groene stroom nodig om te kunnen stoppen met fossiele brandstoffen. Maar het stroomnet zit vol. Daardoor kunnen nieuwe grote aansluitingen de komende jaren niet doorgaan. En de vraag naar stroom blijft groeien. Tegelijk is er weinig ruimte om het energiesysteem uit te breiden met extra stations en transformatorhuisjes. Samen met netbeheerder Stedin werken we aan een elektriciteitssysteem dat onze stroombehoefte weer aankan. We zoeken naar slimme oplossingen, zoals het koppelen van lokaal opgewekte energie aan eigen gebruik en opslag. Ook leggen we een ruimte-

lijke puzzel om ruimte te vinden voor extra kabels en stations. Samen met Drechtse Energie moedigen we bedrijven en wijken aan om hierin mee te doen, bijvoorbeeld met een wijkbatterij. Zo kunnen we slimmer omgaan met stroom.

Nieuwe hoogspanningsverbinding

Het nationale energienet moet niet alleen genoeg stroom aankunnen, maar ook stabiel en betrouwbaar blijven. Daarom is er een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding nodig tussen Geertruidenberg en Krimpen aan den IJssel of Crayestein. In het zoekgebied zijn de afgelopen jaren verschillende routes onderzocht, waarvan er veel door Dordrecht lopen. Sommige gaan zelfs door de Biesbosch. Routes door Dordrecht hebben logischerwijs invloed op de natuur en het landschap. Het project van het ministerie van Economische Zaken en netbeheerder TenneT zit nu in de verkenningsfase. De notitie Reikwijdte en Detailniveau³⁷ en een reactie op de zienswijzen³⁸ zijn gepubliceerd. Op dit moment worden de effecten van alle mogelijke routes onderzocht. Begin 2026 wordt een voorkeursroute gekozen, waarover verschillende overheden advies

kunnen geven. Het doel is om de nieuwe verbinding in 2030 in gebruik te nemen.

De Biesbosch

Het Natura2000-gebied de Biesbosch is een belangrijk onderdeel van wat Dordrecht zo bijzonder maakt. Daarin is het Biesboschcentrum³⁹ met 450.000 bezoekers per jaar een impactvolle plek als het gaat om natuurbeleving, natuureducatie, participatie en groene activiteiten. Het is laagdrempelig en gratis toegankelijk voor bezoekers. Niet alleen op de eigen locatie, maar ook in de stad en op scholen, draagt het Biesboschcentrum bij aan allerlei projecten. Dit wordt in samenwerking met groene en maatschappelijke partners gedaan. Het is een krachtige manier om de gemeentelijke opgaven en opgaven in de stad laagdrempelig te vertalen en inwoners van Dordrecht en hun leefomgeving dichter bij elkaar te brengen. Zowel het Rijk als de gemeente staan voor belangrijke keuzes over hoe we met de Biesbosch in de toekomst omgaan: welke functies het krijgt, welke voorzieningen er komen en hoe we het beheren en onderhouden. Het is verstandig om goed na te denken over

de juiste balans tussen landbouw, recreatie en natuur. Er wordt gewerkt aan een programma Recreatie en Toerisme in de Buitengebieden⁴⁰, als verdieping op de Omgevingsvisie. Dat vraagt ook om overleg met het Rijk en om keuzes over welke middelen we zelf kunnen inzetten. Bijvoorbeeld door te kijken hoe we meer inkomsten uit het gebied kunnen halen.

³⁷ Ministerie van Economische Zaken en Klimaat: [Nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding Geertruidenberg – Krimpen aan den IJssel/ Crayestein](#)

³⁸ Ministerie van Economische Zaken en Klimaat: [Nota van Antwoord](#)

³⁹ [Biesboschcentrum Dordrecht](#)

⁴⁰ Gemeente Dordrecht: [Programma Recreatie en Toerisme in de Buitengebieden](#)

Vergroening en klimaatadaptatie zijn belangrijk binnen stedelijke ontwikkeling

Groenblauwe stad en klimaatadaptatie

Klimaatverandering gaat sneller en de gevolgen zijn heviger dan verwacht. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, werkt Dordrecht met het Groenblauw Programma. Maar de opgaven zijn groot en gemeenten kunnen dit niet alleen aan, mede door het gebrek aan vaste financiering voor klimaatadaptatie en vergroening. Om te zorgen voor eigen budget naast eventuele middelen van het Rijk en de provincie, kunnen we de huidige financiële instrumenten slimmer benutten. Bijvoorbeeld bij de rioolheffing zijn mogelijkheden. Het is belangrijk om vergroening en klimaatadaptatie te zien als een hoofdthema binnen stedelijke ontwikkeling, naast woningbouw en mobiliteit. Met extra aandacht voor kwetsbare wijken, zoals Dordt West.

Bomen

Het bomenbestand in Dordrecht is nu nog redelijk op orde, maar er is sprake van veroudering, ziektes en minder budget. Om de veiligheid in de stad te waarborgen dreigt er geen andere mogelijkheid dan een flinke afname van bomen op ons eiland. We moeten een goede balans vinden. In het bomenprogramma⁴¹ zijn hiervoor verschillende onderhoudsscenario's uitgewerkt.

2.2.5 Thema Wonen

In Nederland geven veel huishoudens een groot deel van hun inkomen uit aan wonen. De woningmarkt heeft invloed op hoe mensen leven, maar ook op de sociale samenhang, mobiliteit en economische kansen. Toegang tot betaalbare en duurzame woningen zijn daarom belangrijk voor het welzijn van mensen én voor de samenleving als geheel. De Monitor Brede Welvaart 2025 van het CBS laat op dit thema op nationaal niveau⁴² zien dat:

- Wonen duurder wordt maar wel een kleiner deel van het inkomen in beslag neemt;
- Het percentage thuiswonende jongvolwassenen stijgt, maar vergeleken met andere EU-landen in Nederland relatief weinig jongvolwassenen nog bij hun ouders wonen;
- Meer dan 85 procent van de volwassen bevolking tevreden is met de woning en met de woonomgeving.

⁴¹ Gemeente Dordrecht: [Bomenprogramma 2023-2033](#)

⁴² CBS, Monitor brede welvaart: [Thema Wonen](#)

In Nederland is er al jaren een tekort aan woningen⁴³. Door bevolkingsgroei en kleinere huishoudens neemt de vraag toe, terwijl het aanbod achterblijft. Ook verhuizen mensen minder vaak, waardoor er weinig woningen vrijkomen. Daarbij zijn de woonlasten flink gestegen. Vooral starters, alleenstaanden en mensen met een middeninkomen hebben moeite om een betaalbare huur- of koopwoning te vinden. Huurprijzen zijn hoog en koopwoningen vaak onbereikbaar.

Dordtse cijfers

In de vertaling naar de regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023) komt naar voren dat Dordrecht op dit thema redelijk gemiddeld tot iets onder het landelijk gemiddelde presteert (zie figuur 18).

Deze cijfers laten zien dat in Dordrecht voorzieningen zoals onderwijs goed bereikbaar zijn. Toch is er ruimte voor verbetering in hoe mensen hun woonomgeving ervaren. Dat hangt samen met de kwaliteit van woningen, leefbaarheid in wijken en betaalbaarheid. Net als in andere steden staat de woningmarkt onder druk. Vooral starters, alleenstaanden en gezinnen met een middeninkomen hebben moeite om een betaalbare en duurzame woning te vinden.

Dordtse aandachtspunten

Voor komende bestuursperiode zien wij binnen het thema wonen van brede welvaart onder meer de volgende aandachtspunten:

Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren

Dordrecht staat voor grote mobiliteitsuitdagingen in een periode van groei van de stad en transitie met vergroening en woningbouw. De bereikbaarheid staat onder druk, mede door grootschalige werkzaamheden aan infrastructuur in de stad en de regio (denk aan het onderhoud van de Papendrechtse brug). Omdat de ruimte in onze stad schaars is en het huidige weggennet binnen de stad de ingezette toekomstige groei niet aan kan, is het Mobiliteitsplan Dordrecht 2040⁴⁴ opgesteld. Dit plan met wijkuitwerkingen is randvoorwaardelijk om de verdichtende groeiende stad bereikbaar te houden en de druk op het weggennet te beperken. Het plan leidt in 2040 tot 30% minder autoritten en autokilometers per dag ten opzichte van de voorspelde groei. De auto kan blijven rijden, maar er wordt meer ruimte gemaakt voor fiets-, wandel- en OV-netwerken. Voor ritten waarvoor de auto noodzakelijk is, wordt het autoverkeer naar hoofdverkeersaders geleid en de doorstroming verbeterd. Met het mobiliteitsplan wordt dus het netwerk voor wandelen (S = stappen), fietsen (T= trappen)- en openbaar

vervoer (O) verder versterkt, en blijft de stad ook voor de auto bereikbaar (M= mobiliteitsdiensten en P = Privéauto). Dit staat ook bekend als het STOMP-principe.

Ook door het slimmer organiseren van autoparkeren ontstaat er ruimte in de stad. Zeker in de binnenstad is het opnieuw organiseren van parkeren randvoorwaardelijk om de groei van het aantal woningen mogelijk te maken. In 2025 is het Raadsvoorstel tariefdifferentiatie parkeren⁴⁵ daarop vastgesteld. Hierin is een eerste aanzet gegeven tot een agenda voor het bouwen van nieuwe parkeergarages. Door het bouwen van parkeergarages in de binnenstad en bij gebiedsontwikkelingen, hoeft er minder op straat geparkeerd te worden. Met de beschikbare ruimte kan de stad groeien, en ruimte bieden aan woningbouw, vergroening en recreatie.

Ruimtelijke ordening en verdichting binnen de stad

De ambitie om te verdichten, te verduurzamen en een gezonde leefomgeving te behouden, vraagt om scherpe keuzes. Er is spanning tussen sociale urgentie (zoals betaalbare woningbouw) en de wens tot

Wonen	2023	Ontwikkeling 2020-2023		
	Dordrecht	Nederland	Dordrecht	Nederland
Tevredenheid met woonomgeving (% (zeer) tevreden) (cijfers 2021)	80%	83,8%	-	-
Tevredenheid met woning (% (zeer) tevreden) (cijfers 2021)	81%	85,6%	-	-
Afstand tot basisschool (km)	0,7	0,8	+16,7%	+14,3%
Afstand tot café e.d. (km)	1,8	1,4	-5,3%	+7,7%

Figuur 18: Regionale monitor brede welvaart van het CBS. Bron: CBS, 2024 - bewerking OCD

⁴³ Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening: [Tussen wensen en wonen](#)

⁴⁴ Gemeente Dordrecht: [Mobiliteitsplan 2040](#)

⁴⁵ Gemeente Dordrecht: [Raadsvoorstel Differentiatie Parkeertarieven](#)

sociaaleconomische vooruitgang. De bouw van 11.000 nieuwe woningen tot 2030 binnen de bestaande stad biedt een kans om bestaande wijken te versterken en om nieuwe locaties binnen de stad te ontwikkelen. Ook het optoppen van woningen in bezit van corporaties lijkt kansrijk om extra woningen toe te voegen.

Door te bouwen nabij voorzieningen en openbaar vervoer, maken we de stad toegankelijker en levendiger. De Omgevingsvisie 2.0 biedt richting voor integrale keuzes. Denk aan multifunctionele gebieden waar wonen, werken, natuur en energieopwekking samenkomen. Met de langjarige gebiedsontwikkelingen van het programma Stadsas Dordt⁴⁶ wordt invulling gegeven aan de ambities en focuspunten uit de Omgevingsvisie en de Agenda Dordrecht 2030. Vanuit dit programma wordt gewerkt aan drie gebiedsontwikkelingen langs het spoor en een MIRT-verkenning (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport). Het gaat om de gebiedsontwikkelingen:

- Gebiedsontwikkeling Maasterras;
- Gebiedsontwikkeling rondom station Dordrecht;

- Gebiedsontwikkeling Leerpark -
- Gezondheidspark inclusief MIRT-deelstudie naar een nieuw station Leerpark;
- MIRT-deelstudie over het bestaande station Dordrecht Centraal.

Beschermde Wonen en Maatschappelijke Opvang

Voor de realisatie van de ambities zoals vastgesteld in de visie op Maatschappelijke Opvang en Beschermde Wonen⁴⁷ is de beschikbaarheid van betaalbare huisvesting een eerste voorwaarde. In de huidige woningmarkt zien we dat door het ontbreken van woonruimte meer mensen langer dan nodig een beroep doen op opvang. Tevens zien we dat de uitstroom vanuit beschermde wonen of tijdelijk begeleid wonen hierdoor moeizaam verloopt. Er wordt daardoor onnodig en te lang gebruik gemaakt van dure opvangvoorzieningen, terwijl ook de wachttijden hiervoor toenemen. Er kan worden onderzocht of het woonruimte verdeelsysteem beter kan aansluiten op acute woonvragen zodat woningen beschikbaar zijn voor mensen die direct een woning nodig hebben en het systeem minder gericht is op woningzoekenden die

zich preventief hebben ingeschreven. Daarnaast is samenwerking met woningcorporaties en zorgpartijen nodig om uitstroom uit opvang te bevorderen. Ook is het gewenst om in de regio een aanbod te hebben aan specialistische voorzieningen die regionaal toegankelijk zijn. Deze opgave is regionaal en ook Dordrecht wordt verwacht hier een bijdrage aan te leveren. Zo wordt gezocht naar een nieuwe (grotere) locatie voor de Merwedehuisjes en de Vrouwenopvang.

Opvang Oekraïense ontheemden

De huidige opvanglocaties voor Oekraïense ontheemden worden op korte termijn gesloten. Dit vraagt om snelle realisatie voor nieuwe lange termijn opvanglocaties. Belangrijk is dat daarbij balans ontstaat tussen snel bouwen en het betrekken van de omgeving om voor draagvlak te zorgen. In de zomer van 2025 is de locatie Schippersinternaat in gebruik genomen als opvanglocatie⁴⁸. Hierop volgend willen we nog eens vijf extra lange termijn opvanglocaties openen verspreid over de stad, om medio 2026 in gebruik te nemen. Bij alle locaties zijn er contacten met omgeving en partijen, bijvoorbeeld

via diverse begeleidingscommissies. Met deze lange termijn situatie in het vooruitzicht is besloten dat wordt afgebouwd naar 715 opvangplekken (feitelijke opvang van circa 650 personen). Dordrecht voldoet daarmee aan de gestelde opvangnorm.

Bodemdaling

De bodem in Dordrecht daalt sneller dan voorheen, met grote gevolgen voor niet-onderheide woningen en de openbare ruimte. In sommige gebieden leidt dit tot verzakkingen en een daling van woningwaarden. Het heeft grote impact op de levens van mensen, (financiële) onzekerheid en direct en indirect ook op de gezondheid. Ook de technische opgave is fors. Op bepaalde plekken is rioolvervanging nauwelijks uitvoerbaar zonder hoge kosten. Dordrecht kan inzetten op een gebiedsgerichte aanpak waarbij bodemdaling wordt meegenomen in onderhouds- en vervangingsprogramma's. Heldere communicatie richting bewoners is essentieel, met aandacht voor transparantie, verwachtingsmanagement en ondersteuning bij schade of aanpassingen. Ook kan worden verkend of er extra middelen van het Rijk beschikbaar zijn voor bewoners die worden getroffen.

⁴⁶ Gemeente Dordrecht: [Stadsas Dordt](#)

⁴⁷ Gemeente Dordrecht: [Van opvang naar wonen](#)

⁴⁸ Gemeente Dordrecht: [Opvang van Oekraïense vluchtelingen](#)

Energiehulp voor huishoudens

De kosten voor elektriciteit en warmte zullen de komende jaren verder stijgen. Veel mensen hebben dan ook moeite om de energierekening te betalen. Er is geen structurele regeling die energiearme huishoudens ondersteunt met het betaalbaar houden van de energierekening. Met name huurders dreigen daardoor in problemen te komen. Ook geven de woningcorporaties aan dat verduurzaming onder druk staat. Versnelling van de verduurzaming van de woningen is belangrijk, waardoor de energierekening blijvend verlaagd wordt. We prioriteren kwetsbare huishoudens in de slechtst presterende gebouwen. Het blijft de komende jaren belangrijk om inwoners die zelf niets aan hun woning kunnen verduurzamen en die energiearmoede ervaren, te begeleiden en te ondersteunen door de energiehulp en woonadvies⁴⁹. Met de woningcorporaties moeten we goede afspraken maken over hun woningen en particuliere verhuurders stimuleren hun woningen te verduurzamen, bijvoorbeeld via de verhuurvergunning en het maken van prestatieafspraken.

2.2.6 Thema Arbeid en vrije tijd

Werk en vrije tijd zijn allebei belangrijk voor een goed leven. Voor veel mensen is betaald werk essentieel voor hun welvaart, maar ook vrije tijd draagt sterk bij aan hoe gelukkig mensen zich voelen. Het gaat dus om een goede balans. Factoren zoals opleiding, werkstress, werkzekerheid en de kwaliteit van werk spelen hierbij een grote rol. Een goede opleiding is bijvoorbeeld belangrijk om een gunstige uitgangspositie op de arbeidsmarkt te hebben. Als mensen een goede werk-privébalans hebben, versterkt dat niet alleen hun welzijn, maar ook de verbondenheid in de buurt. De Monitor Brede Welvaart 2025 van het CBS laat op dit thema op nationaal niveau⁵⁰ zien dat:

- Een steeds groter deel van de mensen (15 tot 75 jaar) werkt;
- Langdurige werkloosheid en zorgen om baanbehoud trendmatig afnemen;
- Tevredenheid met zowel werk als vrije tijd hoog is vergeleken met andere EU-landen en het percentage van de werkenden dat vindt dat werk en privé niet goed in balans zijn afneemt;

⁴⁹ Gemeente Dordrecht: [Voortgangsrapportage 2024, Plan van Aanpak Energiehulp voor huishoudens](#)

⁵⁰ CBS, Monitor brede welvaart: [Thema Arbeid en vrije tijd](#)

- Het aandeel van de werkenden die psychische vermoeidheid ervaren door werk trendmatig toeneemt.

Werk en vrije tijd veranderen mee met de tijd. Door technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen kiezen mensen steeds vaker voor een andere invulling van hun dag. Nederland doet het goed als het gaat om opleiding, werkgelegenheid en werktevredenheid. Veel mensen combineren hun baan met vrijwilligerswerk of mantelzorg. Ook waarderen veel werkenden de vrijheid van hybride werken, al vraagt dat wel om nieuwe manieren om grenzen te stellen en balans te houden. Want tegelijk groeit ook het aantal werkenden met stress- en burn-outklachten.

Dordtse cijfers

In de vertaling naar de regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023) komt naar voren dat Dordrecht op dit thema iets onder het landelijk gemiddelde presteert (zie figuur 19).

Deze cijfers wijzen erop dat de arbeidsmarkt het in Dordrecht redelijk goed doet. De werkloosheid en arbeidsparticipatie liggen bij het landelijke gemiddelde. Ook helpt de goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer bij het vinden van werk en het combineren van werk en privé. Toch zijn er aandachtspunten. Zo ervaren mensen minder tevredenheid over hun vrije tijd en heeft een relatief klein deel van de inwoners een

startkwalificatie. In sommige wijken is de afstand tot werk groter, door sociaaleconomische achterstanden en gezondheidsproblemen.

Dordtse aandachtspunten

Voor de komende bestuursperiode zien wij binnen het thema arbeid en vrije tijd van brede welvaart onder meer de volgende aandachtspunten:

Arbeidsmarkt & economie

Hoewel de werkgelegenheid de afgelopen jaren is toegenomen, blijft de sociaal-economische positie van de stad kwetsbaar. Het opleidingsniveau blijft betrekkelijk laag en sluit niet altijd aan op de vraag in kansrijke sectoren. Ook het aantal banen blijft achter bij de groei van de beroepsbevolking. Tegelijkertijd staat de ruimte voor economische functies onder druk door woningbouwopgaven en netcongestie. Dordrecht zet hierop in via het omgevingsprogramma Economie⁵¹. We kunnen de arbeidsmarkt versterken door lokaal ondernemerschap en wijk economie te stimuleren, werkplekken te integreren in woningbouw en ruimte te reserveren voor circulaire bedrijvigheid. Ook vraagt de energietransitie en bereikbaarheid om gezamenlijke oplossingen met bedrijven.

Hoewel de werkgelegenheid de afgelopen jaren is toegenomen, blijft de sociaal-economische positie van de stad kwetsbaar.

Sport & Recreatie

Dordrecht heeft de ambitie dat in 2030 80% van de inwoners wekelijks sport of beweegt, zoals vastgesteld in de Sportvisie⁵². Tegelijkertijd vraagt het realiseren van deze ambitie om blijvende aandacht voor vitale sportparken, toekomstbestendige accommodaties en een beweegvriendelijke leefomgeving. Sport en bewegen kunnen steviger worden verankerd in het dagelijks leven van inwoners, onder meer door sportieve elementen op te nemen in de openbare ruimte en bij gebiedsontwikkelingen. Door sport te verbinden aan gezondheid, onderwijs en sociale initiatieven ontstaat meer samenhang en bereik. Topsport en evenementen kunnen daarbij inspireren en verbinden.

Arbeid en vrije tijd	2023		Ontwikkeling 2020-2023	
	Dordrecht	Nederland	Dordrecht	Nederland
Netto arbeidsparticipatie	72%	73,1%	+7,5%	+5,0%
Bevolking met een startkwalificatie	70,3%	-	+1,6%	-
Werkloosheid	3,7%	3,6%	-33,9%	-26,5%
Afstand tot ov (km)	0,3	0,4	+50,0%	+0,0%
Tevredenheid met vrije tijd	71,7%	73,7%	-4,4%	-3,5%

Figuur 19: Regionale monitor brede welvaart van het CBS. Bron: CBS, 2024 - bewerking OCD

⁵¹ Gemeente Dordrecht: [Omgevingsprogramma economie Dordrecht](#)

⁵² Gemeente Dordrecht: [Sportvisie 2030, Niemand Buitenspel in Dordrecht](#)

2.2.7 Thema Materiële welvaart

Zoals in het begin van dit hoofdstuk al beschreven staat, gaat welvaart over meer dan alleen geld en werk. Traditioneel meten we met cijfers zoals inkomen en werkgelegenheid, maar echte welvaart draait om de middelen en mogelijkheden die mensen hebben om een goed leven te leiden. Dus hoewel we verder kijken dan alleen economische groei, zijn cijfers over inkomen, armoede en schulden wel degelijk van belang. De Monitor Brede Welvaart 2025 van het CBS laat op dit thema op nationaal niveau⁵³ zien dat:

- Huishoudens in Nederland hebben gemiddeld een van de hoogste inkomens en uitgaven in de EU, en dat groeit langzaam door;
- De relatieve armoede op basis van de Europese armoedegrens stabiel is, en laag vergeleken met andere EU-landen;
- Op basis van de Nederlandse armoedefinitie zowel het aandeel arme kinderen als het aandeel langdurige armen trendmatig afneemt.

Materiële welvaart	2023		Ontwikkeling 2020-2023	
	Dordrecht	Nederland	Dordrecht	Nederland
Mediaan besteedbaar inkomen	€ 33.600	€ 34.000	+0,0%	+0,9%
Geregistreerde problematische schulden (2021 - 2023)	11,9%	8,8%	+9,2%	+14,3%

Figuur 20: Regionale monitor brede welvaart van het CBS. Bron: CBS, 2024 - bewerking OCD

Nederland doet het goed als het gaat om materiële welvaart in vergelijking met andere Europese landen. Toch zijn er verschillen tussen groepen mensen. Ook worden dagelijkse kosten steeds hoger. Tegelijkertijd groeit het gemiddelde inkomen en geven mensen meer uit.

Dordtse cijfers

In de vertaling naar de regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023) komt naar voren dat Dordrecht op dit thema onder het landelijk gemiddelde presteert (zie figuur 20).

Deze cijfers wijzen erop dat een deel van de Dordtse inwoners het financieel moeilijk heeft. Hoewel de inkomensverschillen beperkt zijn, ligt het aantal huishoudens met problematische schulden in Dordrecht

hoger dan gemiddeld in Nederland. Dit komt vaak door verschillen tussen wijken, beperkte financiële vaardigheden of moeilijk bereikbare hulp.

Dordtse aandachtspunten

Voor de komende bestuursperiode zien wij binnen het thema materiële welvaart van brede welvaart onder meer de volgende aandachtspunten:

Armoede en Schulden

Het aantal mensen in armoede is statistisch gedaald, maar de problematiek verdiept zich bij een kleine groep. Het systeem van inkomensondersteuning is complex en een aanzienlijke groep inwoners maakt geen gebruik van minima-regelingen waarvoor zij in aanmerking komt. Het systeem moet eenvoudiger en toegankelijker

worden. Ook is een gezinsgerichte aanpak nodig om versnippering in het sociaal domein tegen te gaan, zodat we gezinnen met meervoudige problematiek beter ondersteunen. Verder blijven financiële educatie en voorlichting belangrijk om schulden te voorkomen.

Bestaanszekerheid

In Dordrecht gaat het met veel inwoners goed, maar tegelijkertijd staat een groep op achterstand: zij leven in armoede, hebben schulden, geen stabiele woonplek of mijden zorg. Hoe zorg je voor voldoende en voorspelbaar inkomen, toegang tot betaalbare huisvesting, basisvaardigheden en laagdrempelige hulp? Dordrecht kan inzetten op een integrale aanpak van bestaanszekerheid, met aandacht voor armoedebestrijding, schuldpreventie en toeleiding naar werk via wijkgerichte ondersteuning en werkcentra. Investeren in kansengelijkheid begint bij kinderen en jongeren. Via de Agenda Dordrecht 2030 zetten we hierop in met programma's als het Dordts Leerprogramma⁵⁴ en Glansrijke Toekomst. Toegankelijke ondersteuning en zorg is daarbij onmisbaar.

⁵³ CBS, Monitor brede welvaart: [Thema Materiele welvaart](#)

⁵⁴ Gemeente Dordrecht: [Het Dordtse leerprogramma](#)

2.2.8 Thema Subjectief welzijn

Hoe mensen hun leven ervaren, is een belangrijk onderdeel van brede welvaart. Het gaat om hoe gelukkig, tevreden en zinvol mensen zich voelen. Persoonlijke ervaringen en emoties spelen een grote rol in hoe mensen de kwaliteit van hun leven beoordelen. Beleid dat zich richt op meer welzijn en levenskwaliteit helpt mee aan een samenleving waarin mensen zich gelukkiger en meer verbonden voelen. De Monitor Brede Welvaart 2025 van het CBS laat op dit thema op nationaal niveau⁵⁵ zien dat:

- Vergeleken met andere EU-landen Nederlanders grote tevredenheid ervaren met het leven en veel regie over het eigen leven ervaren.

In Nederland zijn mensen over het algemeen tevreden met hun leven. Maar bij sommige groepen – zoals jongeren, mensen met geldproblemen en mensen met een migratieachtergrond – staat dat geluk onder druk. Mentale gezondheid en eenzaamheid spelen hierin een grote rol. In een samenleving die steeds drukker en complexer wordt, is het belangrijk om te investeren in subjectief welzijn. Dat helpt mensen om mee te doen,

Subjectief welzijn	2023		Ontwikkeling 2020-2023	
	Dordrecht	Nederland	Dordrecht	Nederland
Tevredenheid met het leven (rapportcijfer 7 t/m 10)	81,7%	84,2%	-2,4%	-0,2%

Figuur 21: Regionale monitor brede welvaart van het CBS. Bron: CBS, 2024 - bewerking OCD

zich sterk te voelen en verbonden te blijven.

Dordtse cijfers

In de vertaling naar de regionale monitor brede welvaart van het CBS (cijfers 2023) komt naar voren dat Dordrecht op dit thema iets onder het landelijk gemiddelde presteert (zie figuur 21).

Hoewel het merendeel van de inwoners van Dordrecht tevreden is met het leven, ligt dit aandeel lager dan het landelijke gemiddelde. Dit verschil kan samenhangen met factoren zoals sociaaleconomische omstandigheden, gezondheid en de kwaliteit van de leefomgeving.

Dordtse aandachtspunten

Voor de komende bestuursperiode zien wij binnen het thema subjectief welzijn van brede welvaart onder

meer de volgende aandachtspunten:

Binnenstad

In de binnenstad komen veel thema's samen die druk geven, zoals ruimtegebrek, netcongestie, stikstofproblematiek en tijdelijke afname van parkeercapaciteit door renovaties. Er is behoefte aan een balans tussen bereikbaarheid, vergroening, economische vitaliteit, levendigheid en leefkwaliteit. Dordrecht kan inzetten op een integrale benadering van de binnenstad waarin mobiliteit, openbare ruimte en economisch aanbod in samenhang worden ontwikkeld. Deze aanpak sluit aan bij het Toekomstbeeld Binnenstad Dordrecht⁵⁶ om de positie van Dordrecht als aantrekkelijke bestemming voor toeristen te versterken. Ook de investering in de groei van het aantal riviercruiseschepen moet worden ingepast om meer toeristen te trekken.

Toerisme & Evenementen

De ruimte voor evenementen staat onder druk door stedelijke verdichting en toenemende regeldruk. Er is behoefte aan balans tussen het benutten van het toeristisch en cultureel potentieel van de (binnen)stad voor evenementen en de leefbaarheid voor bewoners. Ook de landelijke positionering van Dordrecht als aantrekkelijke bestemming kan worden versterkt. Tegelijkertijd bevat de door de raad aangenomen Perspectiefnota 2026 een verlaging van het subsidiebudget voor evenementen. De raad heeft expliciet bevestigd deze maatregel met vertegenwoordigers uit de sector uit te werken, om stapeling van verschillende maatregelen voor de evenementensector te voorkomen. Dordrecht kan inzetten op een integrale toerisme- en evenementenstrategie, met aandacht voor positionering, spreiding en samenwerking. Daarbij is het belangrijk om cultuur en erfgoed te verbinden aan andere opgaven, zoals gebiedsontwikkeling, economie en onderwijs. Doelen als toegankelijkheid en de breedte van het aanbod moeten in lijn worden gebracht met de verlaging van het subsidiebudget.

⁵⁵ CBS, Monitor brede welvaart: [Thema Subjectief Welzijn](#)

⁵⁶ Gemeente Dordrecht: [Slijpen aan een diamant](#)

Hoofdstuk 3

Perspectieven op de Financiën & Organisatie

Voor het uitvoeren van de kerntaken van de gemeente en het verder ontwikkelen van de stad zijn mensen en middelen essentieel. In dit hoofdstuk belichten we de financiële en organisatorische perspectieven. We geven inzicht in landelijke trends, de gemeentebegroting, de financiële positie van Dordrecht en relevante aandachtspunten. Daarnaast schetsen we de staat van de ambtelijke organisatie.

3.1 Landelijke trends en ontwikkelingen

Instabiliteit landelijke politiek

Met de val van het kabinet staat Nederland voor nieuwe verkiezingen dit najaar. Dit zorgt voor onzekerheid, ook voor Dordrecht. Het is nog onduidelijk hoe het Rijk verder gaat met de financiering en samenwerking rond belangrijke maatschappelijke onderwerpen. Thema's zoals bestaanszekerheid, wonen, migratie, zorg, energie en veiligheid blijven urgent. Het is daarom van belang dat er snel duidelijkheid komt en dat er voortgang wordt geboekt, samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties.

Kosten Jeugdzorg

Gemeenten ontvangen nog steeds onvoldoende middelen om de stijgende kosten van jeugdzorg te betalen⁵⁷. Voor 2026 en 2027 heeft het Rijk extra compensatie toegezegd. Het Rijk gaat ervanuit dat vanaf 2028 de eigen maatregelen besparingen opleveren en de Rijksbijdrage weer lager kan zijn. Tegelijkertijd blijft de vraag naar Jeugdzorg groeien. Het aantal

kinderen dat hulp krijgt neemt toe, net als de duur en intensiteit van de zorg. Aanvullende maatregelen zijn nodig.

Vergrijzing en WMO

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor hulp en ondersteuning aan inwoners die dat nodig hebben, zoals vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). In 2024 kregen bijna 1,3 miljoen mensen zorg via de Wmo; 11% meer dan in 2019. De toename komt vooral door de vergrijzing: ouderen maken het vaakst gebruik van Wmo-ondersteuning (1 op de 3), maar ook jongvolwassenen doen dat steeds vaker. Om de Wmo financieel houdbaar te houden, wordt de wet aangepast. Gemeenten mogen straks een eigen bijdrage vragen die afhangt van iemands inkomen en vermogen. Wie meer verdient dan 135% van het sociaal minimum, kan dan geen gebruik meer maken van het vaste tarief van ongeveer € 21 per maand. De eigen bijdrage kan oplopen tot maximaal € 328 per maand.

Daarnaast mogen gemeenten een vergoeding vragen aan woning-eigenaren als hun woning meer waard wordt door een aanpassing die via de Wmo is geregeld. De verwachting is dat deze nieuwe regels vanaf 1 januari 2027 ingaan.

Belemmeringen voor groei

Beperkte fysieke ruimte, netcongestie en stikstofbeperkingen hebben invloed op de ontwikkelingen in het land en de groeiomogelijkheden. Daarnaast is de uitvoeringskracht van de gemeente en haar partners zelf niet onbeperkt. Er is sprake van krapte op de arbeidsmarkt, waardoor er niet altijd voldoende mensen zijn om plannen uit te voeren. Verder zien we dat de kosten blijven stijgen door inflatie.

Energietransitie en inkomsten netbeheerders

Omdat we steeds meer gebruikmaken van schonere energie, moeten netbeheerders zoals Stedin flink investeren in hun netwerk. Die kosten

mogen ze met de huidige regels maar deels en pas later doorberekenen aan klanten. Daardoor zullen hun winsten de komende jaren lager uitvallen. Aangezien gemeenten vaak aandeelhouder zijn, betekent dit dat zij minder inkomsten krijgen. Het is nog niet duidelijk of een nieuw kabinet hier andere keuzes in zal maken.

Rente

De rente op overheidsleningen is al een paar jaar historisch laag. Overheden hoeven nu nauwelijks rente te betalen als ze geld lenen. Dordrecht heeft op korte termijn geen grote leningen nodig en het lijkt er niet op dat de rente binnenkort sterk gaat stijgen. Maar op de lange termijn is er wel een risico: als de rente toch oploopt naar bijvoorbeeld 4-5%, kunnen de extra kosten flink drukken op de begroting.

⁵⁷ Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd: [Rapport Groeipijn – Advies Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd](#) (ook wel het rapport Van Ark genoemd)

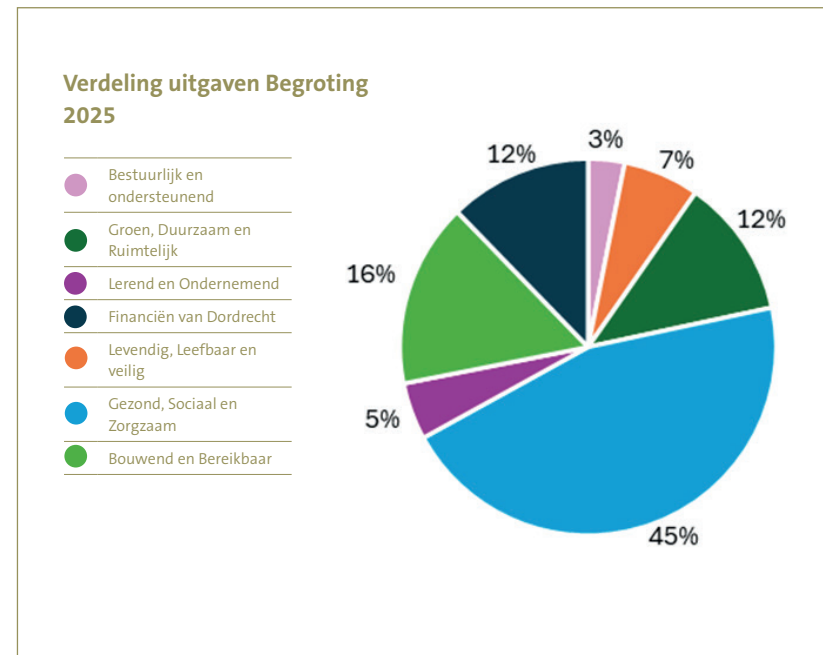
3.2 Dordtse financiën

Waar geven we ons geld aan uit?

De totale uitgaven voor Dordrecht zijn in 2025 geraamd op ruim € 810 miljoen. Bijna de helft hiervan besteden we aan het begrotingsprogramma Gezond, Sociaal en Zorgzaam Dordrecht. Dit zijn uitgaven voor bijvoorbeeld bijstandsverlening, werk en participatie, maatschappelijke ondersteuning, beschermd wonen en sport. Daarnaast maakt de gemeente kosten voor onderhoud van wegen, groen en de riolering, evenementen, onderwijs, cultuur, woningbouw, bedrijvenlocaties, veiligheid en de eigen organisatie. Hierin zitten ook veel taken die Dordrecht regionaal uitvoert, zoals Bedrijfsvoering Drechtsteden, Dienstverlening Drechtsteden, Projectmanagement en Ruimtelijk economisch beleid.

Hoe betalen we dat?

Ongeveer 60% van de inkomsten van gemeenten komt vanuit het Rijk. De belangrijkste bron is de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Deze uitkering is vrij besteedbaar en het geld wordt verdeeld over de gemeenten op basis van een verdeelmodel, dat rekening houdt

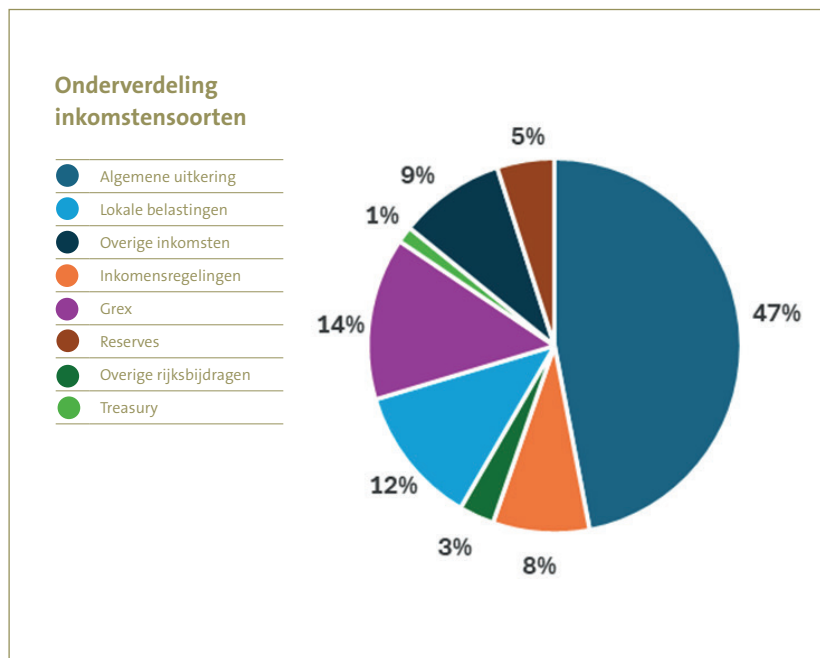
Figuur 22: Verdeling uitgaven Begroting 2025

met factoren zoals inwoners-aantallen, oppervlakte en specifieke omstandigheden van een gemeente. Dordrecht ontvangt in 2026 ongeveer € 370 miljoen uit het Gemeentefonds.

Naast de uitkering uit het Gemeentefonds hebben gemeenten eigen inkomsten, zoals de opbrengst uit verhuur van vastgoed, verkoop van grond (grondexploitatie), subsidies, bijdragen, rente-inkomsten (treasury) en opbrengsten vanuit

lokale belastingen. In Dordrecht kennen we de gebruikelijke belastingen zoals logiesheffing, hondenbelasting (tot en met 2026 is het tarief op € 0 gezet), rioolheffing, afvalstoffenheffing en de belangrijkste lokale belasting de onroerend-zaakbelasting (OZB). Deze laatste drie belastingen vormen samen de 'woonlasten' voor inwoners. In 2025 is dat € 946 voor een gemiddelde woning. Huurders krijgen geen aanslag OZB en betalen uitsluitend afvalstoffenheffing en het gebruikersdeel van de rioolheffing en betalen in 2025 € 476. Dit ligt €4 (ca. 1%) onder het landelijk gemiddelde.

Dordrecht heeft relatief lage woonlasten. In 2025 lagen de gemiddelde woonlasten voor woningeigenaren ongeveer € 100 (ca. 10%) onder het landelijk gemiddelde. Dit komt ook tot uitdrukking in het kerngetal belastingcapaciteit die in 2025 89% bedraagt. Afgezet tegen de geraamde opbrengst voor 2025 geeft dit een ruimte van ongeveer € 5 miljoen ten opzichte van de opbrengst bij het gemiddelde landelijke tarief voor OZB.

Figuur 23: Onderverdeling inkomstensoorten

Door als stad te groeien, stijgen ook de gemeentelijke inkomsten.

Het is aan de gemeenteraad om de hoogte van de belastingen en de verdeling ervan over inwoners en bedrijven te bepalen. Door als stad te groeien, stijgen ook de gemeentelijke inkomsten van onder andere de belastingen. Hier is in de meerjarenbegroting al rekening mee gehouden.

	2026	2027	2028	2029
Begroting 2025	-18.630	-19.970	-20.880	-18.710
Bijstelling Perspectiefnota	14.205	10.090	7.790	3.550
Ombuigingen Perspectiefnota	4.425	9.880	13.090	15.195
Stand na Perspectiefnota 2026	-	-	-	35

Figuur 24: Financiële opgave stand 11 mei 2025

Financiële positie van Dordrecht

De begroting van 2025 laat meerjarig tekorten zien. Om met deze tekorten om te gaan is afgelopen anderhalf jaar samen met de gemeenteraad en de stad gezocht naar maatregelen. In juli heeft de gemeenteraad vervolgens bij de Perspectiefnota 2026 keuzes gemaakt om een sluitende begroting te kunnen presenteren.

Kijken we naar een nog langere termijn, dan verwachten we dat door forse investeringen in vervanging, renovatie en toekomstbestendig maken van vastgoed de tekorten vanaf 2030 verder toenemen.

Investeringen

Net als bij veel andere gemeenten staat ook Dordrecht voor een vervangingsgolf. Veel gebouwen zijn ouder dan 40 jaar en daardoor aan vervanging of renovatie toe. Ook zien we dat ook onze openbare ruimte om extra investeringen vraagt. Omdat in

het verleden een deel van deze investeringen direct uit reserves is betaald, is er in de begroting geen dekking voor de bijbehorende kapitaallasten (rente en afschrijving) van deze vervangingsinvesteringen (vrijvallende kapitaallasten).

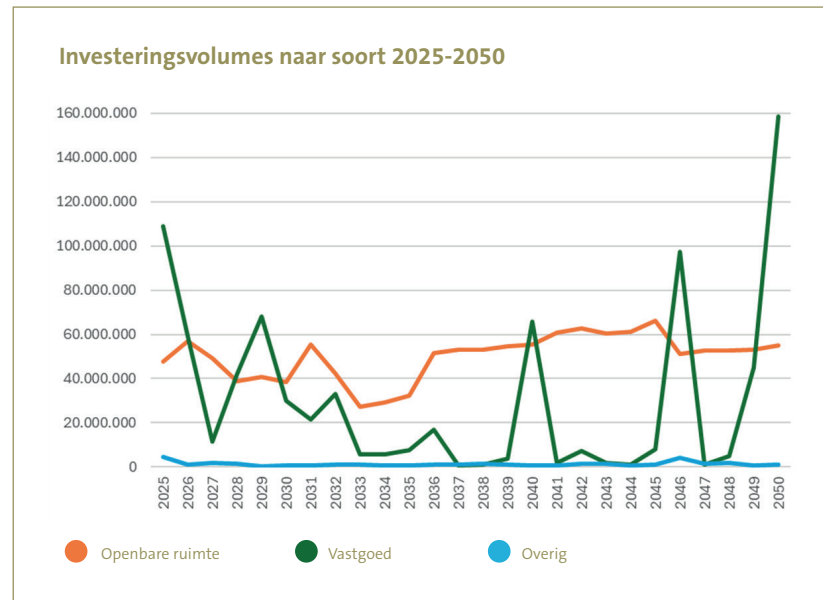
Tot en met 2035 wordt rekening gehouden met een totale investeringssom van meer dan € 850 miljoen. Dit betreft tot en met 2030 € 265 miljoen aan vastgoedinvesteringen. In onderwijshuisvesting en sportgebouwen investeren we € 150 miljoen, voor realisatie van de laatste fases van het Dordthuis € 80 miljoen en voor tijdelijke huisvesting van Oekraïners € 35 miljoen. In de openbare ruimte wordt tot en met 2030 ook totaal € 265 miljoen geïnvesteerd. Dit zijn investeringen in wegen en groen (€ 150 miljoen), in vervanging van kademuren (€ 40 miljoen) en in vervanging van riolering (€ 75 miljoen).

Kijken we over een langere periode dan zien we dat bij vastgoed periodiek deze vervangingsvraag terugkomt en dat de investeringen in openbare ruimte jaarlijks gaan fluctueren tussen de € 50 en € 60 miljoen (zie figuur 25). Er wordt ingezet om de ambitie af te stemmen op de uitvoeringskracht en daarmee het meerjarig investeringsplan haalbaar te maken.

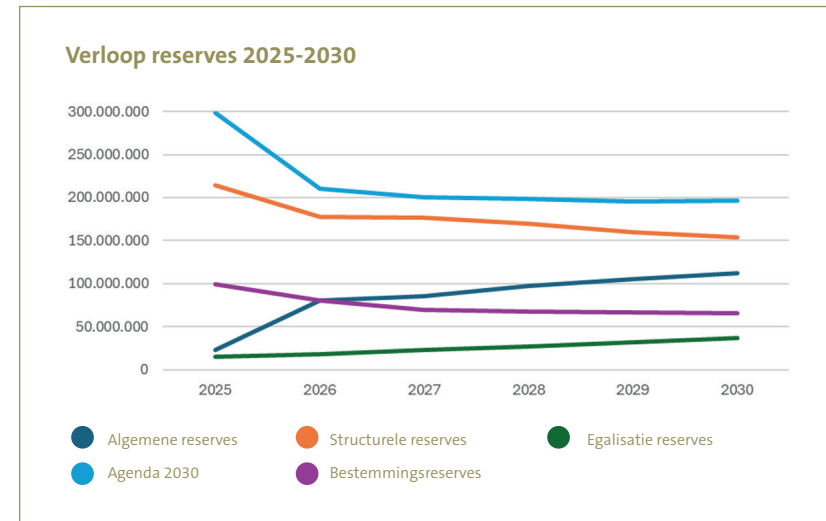
Reserves

Gemeente Dordrecht heeft een omvangrijke reservepositie. Deze is ontstaan door de verkoop het

gemeentelijke energiebedrijf en onze aandelen bouwfonds en Eneco. Begin 2025 hadden we € 650 miljoen aan reserves. Het grootste deel hiervan (ca. 60%) betreft bestemmingsreserves. Deze reserves hebben een vastgesteld bestedingsdoel en kunnen alleen daaraan worden besteed. De reserve Agenda 2030 is daar de grootste van met bijna € 300 miljoen. Daarnaast hebben we structurele reserves die we inzetten om afschrijvingslasten te dekken of om de ombuigingen “zacht te laten landen”. Samen goed voor ongeveer 35% van

Figuur 25: Investeringsvolumes naar soort 2025-2050

Figuur 26: Verloop reserves 2025-2030

de totale reservepositie. Daarnaast hebben we de algemene reserves (ca. 3% van de totale reservepositie), dat zijn de Algemene Reserve en de Reserve Grondbedrijf. Deze vormen samen de belangrijkste buffer voor het opvangen van financiële tegenvallers en risico's (zie ook weerstandsvermogen).

Tot slot zijn er de egalisatiereserves (ca. 2% van de totale reservepositie) die helpen om schommelingen in kosten en opbrengsten over meerdere jaren te verspreiden. De opbrengst in het ene jaar kan worden ingezet in

een ander jaar. Middelen uit een egalisatiereserve kunnen niet voor andere doelen ingezet worden buiten dit “gesloten systeem”. Het is belangrijk te benadrukken dat reserves slechts boekhoudkundige cijfers zijn en geen daadwerkelijk geld in kas is:

- Reserves zijn **boekhoudkundig vermogen**.
- Ze laten zien hoeveel winst of waarde een organisatie heeft opgebouwd.
- Het geld kan zijn gebruikt voor gebouwen, machines of projecten.

De inzet van reserves is een bevoegdheid van de gemeenteraad. De raad bepaalt het doel, de looptijd en de omvang van reserves. Zoals hiervoor benadrukt geven reserves alleen inzicht in de hoeveel winst of vermogen die in het verleden boekhoudkundig is opgebouwd. We hebben dit geld niet concreet op de bank staan. Deze middelen zijn grotendeels weer ingezet om te investeren in gebouwen, projecten of andere bezittingen.

Incidentele middelen Politiek Akkoord 2022-2026

Met de vaststelling van het Politiek Akkoord 2022-2026 zijn afspraken gemaakt om (extra) middelen vrij te maken voor een aantal prioriteiten in deze periode. Deze middelen zijn vrijwel allemaal incidenteel (tijdelijk) verwerkt in de gemeentelijke meerjarenbegroting. Voor deze beleidsintensivering is vanaf 2027 geen budget meer beschikbaar. Het gaat om een bedrag van bijna € 40 miljoen in totaal voor de volgende onderwerpen:

Onderwerp	Totaalbedrag periode 4 jaar	Bedrag per jaar
Voortzetting opgave groenblauwe stad	€ 4.000.000	€ 1.000.000
Groene Schoolpleinen	€ 250.000	€ 62.500
Stadsstrand	€ 500.000	n.v.t.
Mobiliteit/fiets/looproutes Binnenstad	€ 1.400.000	€ 350.000
Sociaal Wijkteam	€ 2.300.000	€ 575.000
Jongerenwerk op school	€ 1.000.000	€ 250.000
Onafhankelijke clientondersteuning	€ 1.000.000	€ 250.000
Wij Crabbehof / Wij Wielwijk, no label plekken, programmering ontmoetingsruimten	€ 1.500.000	€ 375.000
Dementie / uitvoeringsbudget sociaal pontonnier	€ 300.000	€ 75.000
Continueren intensivering armoedebeleid	€ 1.000.000	€ 250.000
Intensiveren minimaregelingen	€ 2.750.000	€ 687.500
Bomenonderhoud en Biodiversiteit	€ 2.000.000	€ 500.000
Versnelling Energietransitie	€ 2.700.000	€ 675.000
Veiligheid (Integraal Veiligheidsplan 2023-2026)	€ 2.000.000	€ 500.000
Leefbaarheid en veilige wijken	€ 1.000.000	€ 250.000
Diversiteit / Inclusiviteit	€ 300.000	€ 75.000
Dordtpas	€ 2.000.000	€ 500.000
Gratis en met korting openbaar vervoer voor minima en 65-plussers	€ 750.000	€ 187.500
Uitbreiding Handhaving	€ 1.750.000	€ 437.500
Cultuur en Mijlpalen/Evenementen	€ 750.000	€ 187.500
Sportaccommodaties	€ 4.000.000	€ 500.000
Gratis sporten basisschoolkinderen	€ 1.500.000	€ 375.000
MKB-aanpak	€ 500.000	€ 125.000
Smart Society	€ 1.600.000	€ 400.000
Hondenbelasting op 0 euro 2023-2026	€ 2.300.000	€ 575.000
Gratis schoolzwemmen op meer scholen	€ 500.000	€ 125.000
Totaal	€ 39.650.000	€ 8.787.500

Figuur 27: Incidentele middelen Politiek Akkoord 2022-2026

Weerstandsratio

In de nota Risicobeheersing en Weerstandvermogen voor 2025 is afgesproken dat we altijd voldoende financiële buffer moeten hebben om onze risico's op te vangen. Dat betekent dat onze weerstandsratio minimaal 1,0 moet zijn: we kunnen dan 100% van de ingeschatte risico's dekken met onze algemene reserves en andere financiële middelen. We hebben ook afgesproken dat de ratio mag schommelen tussen 1,0 en 1,4. Als de ratio onder de 1,0 komt, zorgen we ervoor dat deze binnen drie jaar weer op het minimale niveau is. Zit de ratio boven de 1,4, dan kunnen we overwegen om een deel van de reserves te gebruiken voor duurzame investeringen. In de Perspectiefnota 2026 ligt de weerstandsratio onder de grens van 1,0. Het besluit om de algemene reserves aan te vullen is opgenomen in de Perspectiefnota 2026 en wordt verwerkt in de Begroting 2026.

Robuuste financiële koers

Om onze begroting gezond en toekomstbestendig te maken en te houden, is het belangrijk dat structurele uitgaven worden betaald uit structurele inkomsten. Beleidsuitvoering en investeringen moeten minder afhankelijk zijn van tijdelijke

geldbronnen, zoals reserves. Reserves zijn vooral bedoeld voor het opvangen van financiële risico's en voor investeringen die op de lange termijn bijdragen aan meer vaste inkomsten of lagere vaste kosten voor onze gemeente.

Deze manier van werken is gestart met de Agenda Dordrecht 2030 en krijgt nu steeds meer een vaste plek in ons financiële beleid. Ook in de Perspectiefnota 2026 is hiertoe weer een stap gezet. In Dordrecht gebruiken we al langere tijd een systeem waarbij we een deel van onze investeringen betalen met een jaarlijkse bijdrage uit de reserve 'afschrijving'. De omvang van de reserve is gelijk aan de waarde van de activa die er tegenover staan en is door de jaarlijkse inzet voor afschrijving over ongeveer 25 jaar op. De jaarlijkse bijdrage valt daarna weg. Om onze financiën stevig en toekomstgericht te houden, is het verstandig om deze bijdrage stap voor stap te vervangen door vaste inkomsten, bijvoorbeeld uit groei van de stad. In de Perspectiefnota is een begin gemaakt met deze overgang.

3.3 Dordtse organisatie

Een sterke toekomstbestendige organisatie

Om ons werk goed te kunnen doen, en om ook een nieuw bestuur goed te kunnen ondersteunen, is een sterke organisatie nodig: voldoende mensen, flexibel in aanpak en inhoudelijk deskundig. Binnen onze organisatie werken daarvoor 1700 ambtenaren.

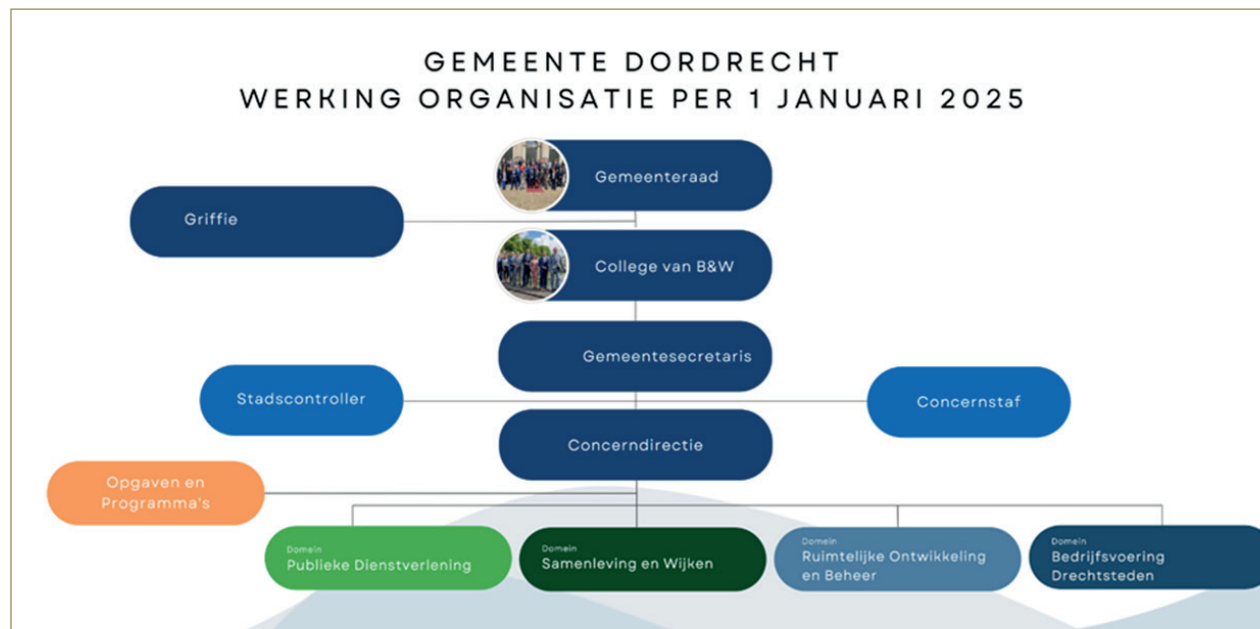
Sinds 2025 werken we met een nieuwe organisatiestructuur en manier van aansturen. Deze verandering helpt om als centrum-gemeente beter in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen. Veel vraagstukken zijn complex en vragen samenwerking tussen verschillende partijen.

De organisatie is hier nu beter op ingericht, met duidelijke keuzes in taken, structuur en dienstverlening. De aansturing is vereenvoudigd en gebundeld in een concerndirectie en domeinen, wat de samenwerking tussen stad, regio en organisatie versterkt.

Realisatiekracht

We blijven investeren in opgabe-gericht werken, waarmee we het werken binnen een matrixorganisatie voortzetten. Tegelijkertijd versterken we de manier waarop de leiding van de organisatie hier sturing aan geeft. De essentie van opgabegericht werken is dat we voldoende wendbaar zijn om effectief in te spelen op de opgaven van Dordrecht en de regio, terwijl we tegelijkertijd een solide basis bieden voor onze uitvoeringskracht en het reguliere werk. Dit reguliere werk vindt plaats binnen de domeinen en clusters, oftewel via de lijnorganisatie.

Onder ambtelijk opdrachtgeverschap van de concerndirecteuren en clustermanagers werken we aan duidelijk omschreven opgaven, voortkomend uit de bestuurlijke ambities. Het opgabegericht werken heeft tot nu toe geleid tot concrete plannen, een investeringsagenda en een meer open houding richting de buitenwereld. In de komende periode verschuift de focus logischerwijs naar daadwerkelijke realisatie. Dat doen we niet alleen, maar in co-creatie met onze maatschappelijke partners. Binnen

Figuur 28: Organisatiestructuur gemeente Dordrecht per 1 januari 2025

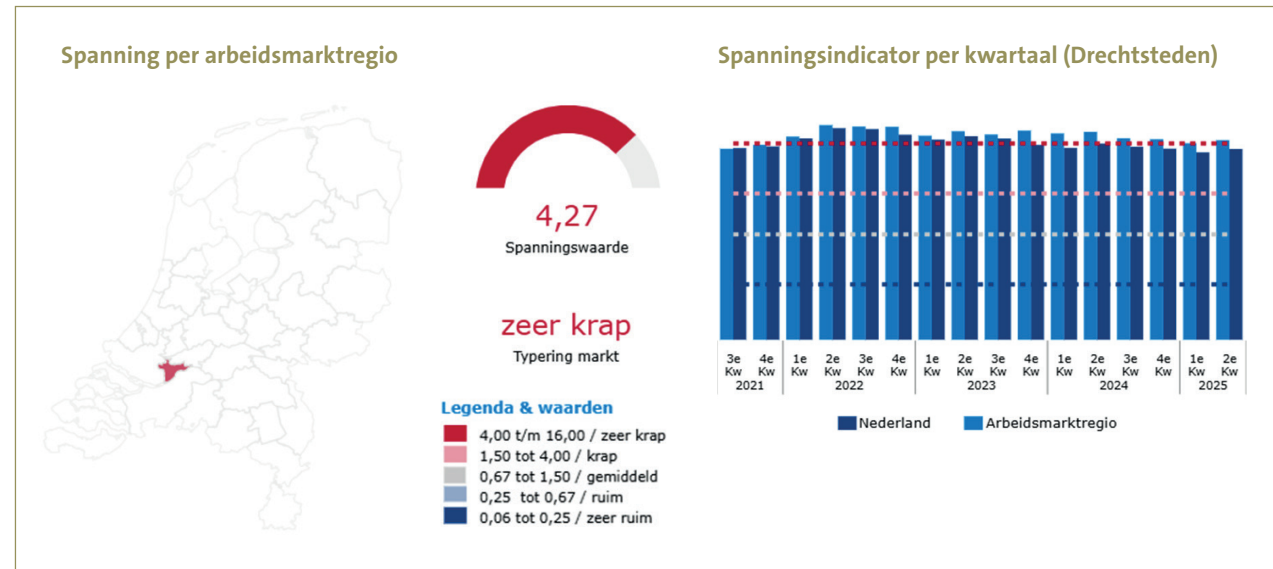
de ambtelijke organisatie versterken we de sturing op programma- en projectmatig werken. Een belangrijk onderdeel hiervan is de blijvende investering in zowel bestuurlijk opdrachtgeverschap alsook ambtelijk opdrachtnemerschap.

Arbeidsmarkt

Doordat maatschappelijke vraagstukken steeds complexer worden en de maatschappij ook continu in verandering is, is het aantrekken en behouden van talent voor de organisatie belangrijk. We zoeken continu mensen met kennis, kunde en ambitie, en proberen deze ook te behouden met goede arbeidsvoorwaarden. In onze arbeidsmarktregio is het vinden, binden en boeien van goede mensen in een markt die onder hoogspanning staat een enorme uitdaging. De arbeidsmarkt is zeer krap, zoals zoals de indicatoren in figuur 29 laten zien⁵⁸.

Het Dordthuis

Het Dordthuis wordt het nieuwe stadskantoor van de gemeente Dordrecht in 2026. Maar het is meer dan alleen een kantoor: het wordt een plek waar de gemeente samenwerkt met partners: de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Drechtsteden (GRS),

Figuur 29: Spanning per arbeidsregio

Bibliotheek AanZet en Dordrecht Marketing. Door de krachten te bundelen, wordt de gezamenlijke dienstverlening aan inwoners, bezoekers en ondernemers in Dordrecht en de regio versterkt. Een betere afstemming van die dienstverlening helpt om beleidsdoelen effectiever te bereiken.

De bouw is in volle gang. De oplevering van het gebouw staat gepland voor maart/april 2026.

Daarna volgt de inrichting en ingebruikname, met als doel dat de betrokken organisaties rond augustus 2026 verhuizen naar het Dordthuis. Omdat de realisatie nog niet volledig is afgerond, bestaat de kans dat er ontwikkelingen optreden die invloed hebben op de toekomstige exploitatie van het gebouw.

Door in het Dordthuis de krachten te bundelen, versterken we de dienstverlening aan inwoners, bezoekers en ondernemers

⁵⁸ UWV: [Arbeidsmarkt Drechtsteden](#)

Veiligheid en vertrouwen

Als gemeentelijke organisatie willen we relevant blijven voor onze medewerkers en inspelen op wat er leeft in de samenleving. Dat vraagt om een organisatie die meebeweegt met maatschappelijke ontwikkelingen én een werkomgeving biedt waarin medewerkers zich veilig, gewaardeerd en vertrouwd voelen. We geloven dat wendbaarheid begint bij mensen. Daarom hebben we de **secure base-filosofie** omarmd als fundament voor onze organisatieontwikkeling. Deze filosofie helpt ons een cultuur te bouwen waarin vertrouwen, veiligheid en ruimte voor persoonlijke groei centraal staan. Zo creëren we een omgeving waarin medewerkers verantwoordelijkheid durven nemen, zich blijven ontwikkelen en effectief samenwerken. Daarmee versterken we niet alleen onze interne wendbaarheid, maar vergroten we ook onze slagkracht om samen met inwoners, partners en politiek te werken aan oplossingen voor complexe vraagstukken.

Wat is een secure base?

Een secure base is iets of iemand die een gevoel van veiligheid en vertrouwen geeft. Dat kan een collega zijn, een leidinggevende, een werkplek, of zelfs een activiteit zoals sport of muziek. Vanuit die veilige basis durven mensen risico's te nemen, fouten te maken en te leren.

De secure base filosofie draait om twee pijlers:

- Care: een cultuur waarin mensen zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelen.
- Dare: een omgeving die uitnodigt tot leren, experimenteren en groeien.

An aerial photograph of Dordrecht, Netherlands, showing a wide river (the Scheldt) flowing through the city. A large bridge with a distinctive white arch structure spans the river. The city is densely packed with buildings, including industrial areas and residential neighborhoods. The sky is clear and blue.

Hoofdstuk 4

Perspectieven op de Regio

Samen kom je verder. Voor de grote maatschappelijke opgaven van Dordrecht en de regio werken we daarom intensief samen met anderen, vooral binnen de regio. Dit hoofdstuk laat zien hoe die verbindingen bijdragen aan een sterke samenleving.

4.1 Landelijke trends en ontwikkelingen

Netwerksamenwerking en ketensamenwerking

De huidige maatschappelijke vraagstukken zijn groot en ingewikkeld. Denk aan thema's als klimaat, wonen en zorg. Deze onderwerpen gaan vaak over de grenzen van gemeenten heen en vragen om samenwerking. Niet alleen tussen overheden, maar juist ook met bedrijven, inwoners en onderwijsinstellingen. Soms is samenwerking verplicht, zoals bij de GGD, Veiligheidsregio of Regionale Energie Strategieën (RES). In dat geval is er sprake van ketensamenwerking. Soms ontstaat samenwerking vanzelf. Steeds vaker wordt namelijk gewerkt in netwerken⁵⁹: flexibele samenwerkingsverbanden waarin iedereen zijn kennis en middelen inbrengt. Soms neemt de overheid hierin het voortouw, en soms is zij één van de schakels. Een voorbeeld is de zogeheten triple helix-samenwerking, waarbij overheid, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen samen verantwoordelijkheid nemen voor maatschappelijke uitdagingen.

Steden spelen een belangrijke rol in samenwerkingen. Het zijn plekken van groei, vernieuwing én maatschappelijke vraagstukken. Driekwart van de Nederlanders woont in een stedelijke omgeving en dat aantal groeit. In het landelijke programma 'Agenda Stad'⁶⁰ werken het Rijk, steden en maatschappelijke partijen samen aan slimme oplossingen voor bijvoorbeeld leefbaarheid, woningbouw en klimaat. Daarbij wordt gezocht naar een nieuwe manier van samenwerken: flexibel en goed afgestemd tussen alle bestuurslagen.

Via City Deals worden afspraken gemaakt over urgente stedelijke thema's. Er zijn inmiddels ook Green, Health, Woon- en Regio Deals, waarin regionale partners samenwerken aan brede welvaart. Ook op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling wordt samengewerkt. In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en via de NOVEX-aanpak stemmen Rijk, regio en gemeenten hun plannen en ambities op elkaar af. Zo ontstaat

meer regie op grote ruimtelijke vraagstukken zoals energie, wonen en infrastructuur.

De regio als maatwerk

Hoewel 'de regio' geen officiële plek heeft in het staatsrecht, wordt haar rol steeds belangrijker. Maar wat maakt een regio succesvol? Het ministerie van Binnenlandse Zaken liet dit onderzoeken in het rapport over het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem

(BRE)⁶¹. Daaruit blijkt dat regionale samenwerking vaak tijdelijk is en gericht op een specifiek thema, bijvoorbeeld een kans of een knelpunt. Wat goed werkt en wat niet, verschilt per situatie.

⁵⁹ NSOB: [Systeem brengen in netwerkend werken door meervoudig organiseren](#)

⁶⁰ [Agenda Stad](#)

⁶¹ Ministerie van Binnenlandse Zaken: [Besturen in regionale ecosystemen](#)

4.2 Dordrecht en de regio

Dordrecht is sterk verbonden met steden in Zuid-Holland en West-Brabant, zoals Rotterdam, Leiden en Breda. Er zijn nauwe banden op het gebied van scheepvaart, natuur en infrastructuur. Afhankelijk van het onderwerp en de urgentie, worden passende samenwerkingspartners gezocht, zowel uit de overheid als het bedrijfsleven. Omdat het budget vaak beperkt is, moeten er duidelijke keuzes worden gemaakt: in wat we aanpakken én met wie. Juist in tijden van schaarste is er een risico dat

samenwerking vermindert, terwijl meer samenwerken met andere overheden, organisaties en bedrijven soms juist de oplossing kan zijn.

Samenwerking waar het telt

Binnen de regio's Drechtsteden (7 gemeenten) en Zuid-Holland Zuid (10 gemeenten) werkt Dordrecht met partners aan ruimtelijke, economische, sociale en veiligheidsopgaven. Denk bijvoorbeeld aan Smart Delta Drechtsteden, de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal,

de dienst Gezondheid en Jeugd, de Omgevingsdienst en de Veiligheidsregio. Momenteel lopen verkenningen om te kijken naar verdere doorontwikkeling van de regionale samenwerking in het ruimtelijk economisch domein (Smart Delta) en de taakuitvoering van Dordrecht in het domein bedrijfsvoering.

Dordrecht doet mee aan verschillende City Deals en Regio Deals. Die zijn bedoeld om samen met andere partijen brede welvaart te versterken

en nieuwe samenwerkingen op te zetten. Een voorbeeld is de Regio Deal Gorinchem-Drechtsteden, waarbij meer dan 70 partners betrokken zijn. Er is een gezamenlijke ruimtelijke strategie opgesteld die helpt om complexe vraagstukken overzichtelijk te maken. Door deze te koppelen aan een regionale investeringsagenda ontstaat meer focus en duidelijkheid.

Dordrecht als Centrumstad

Als gemeente met meer dan 100.000 inwoners vervult Dordrecht op verschillende gebieden een centrale rol in de regio. Soms komt die rol voort uit taken van het Rijk, soms omdat andere partijen Dordrecht als centrale speler zien. Die centrale rol vraagt om een goede balans. Van Dordrecht wordt leiderschap verwacht en het is belangrijk dat de stad daarin ook ruimte laat voor goede samenwerking binnen netwerken. In tijden van bezuinigingen wordt extra kritisch gekeken naar Dordrecht: welke samenwerkingen gaan door, en welke aangepast of opnieuw bekeken? De inzet blijft gericht op samenwerking in de regio, maar we kijken ook scherp naar wat werkt en wat niet.

Samen organiseren

Op veel onderwerpen wordt via gemeenschappelijke regelingen regionaal samengewerkt. Ook bij de uitvoering van diverse beleidsonderdelen en zaken in de openbare ruimte zijn externe partners betrokken. De gemeente komt dan meer in een regisserende rol. De belangrijkste reden voor dit soort samenwerkingen is het benutten van hun kennis en ervaring. Het gaat om het beste resultaat voor de samenleving. Wel betekent dit dat bij beleidswijzigingen meerdere partijen betrokken zijn, wat invloed kan hebben op de doorlooptijd.

Dordrecht levert daarnaast diensten aan andere gemeenten en samenwerkingsverbanden, vooral op het gebied van bedrijfsvoering, dienstverlening en belastingen. Binnen Bedrijfsvoering Drechtsteden zijn er ontwikkelingen, mede door (voorgenomen) bezuinigingen bij verschillende gemeenten. Dordrecht heeft tijdelijk financiële knelpunten opgevangen vanuit haar rol als eigenaar. Inmiddels is een nieuwe werkwijze voor dienstverlening en financiering ontwikkeld. Op basis hiervan besluiten de afnemers in

2025 over voortzetting van de samenwerking vanaf 1 januari 2026 (of 2027). De mogelijkheid dat gemeenten hun afname van bedrijfsvoering gaan afschalen vraagt om flexibiliteit in de organisatie: in personeel, inrichting en processen. Dit zet de kwaliteit van de dienstverlening onder druk.

Lobby en Public Affairs

Het is belangrijk dat Dordrecht als stad invloed heeft. Lobby en Public Affairs zijn een instrument om plannen en ambities onder de aandacht te brengen. De gemeente zet zich actief in om Dordrecht en de regio zichtbaar te maken in Den Haag. Om samenwerkingen te versterken en extra geld van buiten aan te trekken. Er wordt geïnvesteerd in goede contacten met het Rijk, de Tweede Kamer en de Provincie, zodat lokale vraagstukken ook op de landelijke agenda komen.

Dordrecht is groot genoeg voor grote opgaven, maar soms net te klein om vanzelfsprekend onderdeel te zijn van landelijke programma's. Daarom wordt de lobbykracht gebundeld in de regio, onder de naam Smart Delta Drechtsteden⁶², die samen 335.000 inwoners vertegenwoordigt. Er wordt

samengewerkt met bedrijven zoals Damen en IHC, maatschappelijke organisaties zoals het Da Vinci College en het Albert Schweitzer Ziekenhuis, en woningcorporaties. Uiteraard is ook de provincie Zuid-Holland een belangrijke partner. Landelijke netwerken zoals het G40 Stedennetwerk⁶³, M50 Middelgrote Gemeenten⁶⁴ en de Verstedelijkingsalliantie⁶⁵ helpen om de stem van Dordrecht in Den Haag te versterken.

De Dordtse en regionale Public Affairs richt zich op zes inhoudelijke thema's:

- **Brede welvaart:** zorgen dat iedereen mee kan doen, met aandacht voor inkomen, gezondheid en opleiding. Denk hierbij aan landelijke fondsen, bijvoorbeeld voor leefbaarheid, ruimte in de bijstand en ondersteuning van praktijkgericht MBO.
- **Maritieme maakindustrie:** belangrijk voor werk en innovatie, maar staat onder druk door ruimtegebrek, volle stroomnetten en concurrentie.
- **Mobiliteit en bereikbaarheid:** van files en knelpunten in het

openbaar vervoer naar slimme oplossingen zoals station Campus Leerpark, betere doorstroming en publieke mobiliteit.

- **Woningbouw:** duizenden nieuwe woningen in Dordrecht en de regio vragen om flexibele financiering en ruimte in beleid om te bouwen waar het nodig is.
- **Energietransitie:** de energieinfrastructuur loopt vast. Er is behoefte aan snellere investeringen en meer ruimte in wetgeving voor lokale oplossingen zoals energiedelen en groepscontracten.
- **PFAS-problematiek:** er is een structurele aanpak nodig, van het voorkomen van uitstoot tot het opruimen van vervuiling en onderzoek naar gezondheidseffecten.

⁶² [Smart Delta Drechtsteden](#)

⁶³ [G40 Stedennetwerk](#)

⁶⁴ [M50 Middelgrote Gemeenten](#)

⁶⁵ [Verstedelijkingsalliantie Leiden – Dordrecht](#)

Drieluik Gemeente
Dordrecht 2025

Perspectieven op de Stad, de Financiën & Organisatie en de Regio

Tekst & redactie

Gemeente Dordrecht,
Strategie // Concernstaf

Vormgeving

Devaca - Creative Support
Hardinxveld-Giessendam

Datum

September 2025